

KALLELSE

Nämnd Socialnämnden

Datum och tid 2015-11-25 Kl. 09.00

Plats Gröna rummet, Socialförvaltningen, Östhammar

Besök	Nr	ÄRENDELISTA	Föredragande
	1	Tillkommande ärenden	
	2	Redovisning av delegationsbeslut	
	3	Information	
10.00	4 A	Nationell digital tjänst för ekonomiskt bistånd, SSBTEK	
	5 B	Projektplan; Kultur i vården	Maria Ek Lena Nilsson Sääf
	6	Lean	
11.00	7 C	Information; Tillväxtstrategi	Ulf Andersson
	8 D	Boende för ensamkommande barn	
13.00	9 E	Information om handlingsplan 2015 - 2018 för Närvård i samverkan	Maud Johansson
	10 F	Internkontroll 2015 – Arbetsmiljö IFO	
	11 G	Redovisning av överställda beslut, kvartal 3, 2015	
	12 H	Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut, kvartal 3, 2015	
	13 I	Nyckeltal för kvartal 3, 2015	
	14 J	Budgetuppföljning 2015	
	15	Information från socialkontoret	
	16 K	Rapporter	
	17	Tillkommande ärenden	

Sekreterare Rebecka Modin

Ordförande Kerstin Björck-Jansson

---

p. 1

Tillkommande ärenden

---

p. 2

Dnr SN-2015-62
Dnr SN-2015-63
Dnr SN-2015-64

Dpl 904
Dpl 904
Dpl 904

Redovisning av delegationsbeslut

---

1. Arbetsutskottets protokoll 151111.
  2. Beslut i äldre- och handikappomsorgsärenden 151001 – 151031
  3. Beslut i individ- och familjeomsorgsärenden 151001 – 151031
  4. Beslut enligt alkohollagen 151001 – 151031
-

p. 3 Dnr SN-2015-35 Dpl 904

Information

- 1) Dnr SN-2014-193 Dpl 730
Invigning av ny mötesplats på Edsvägen 16 den 12 november 2015.
- 2) Dnr SN-2014-230 Dpl 730
Vernissage på Edsvägen 16 den 19 november i samarbete mellan projektet kultur i vården och Östhammars konstnärsförening.
- 3) Dnr SN-2015-369 Dpl 704
Migrationsverket informerar om ny mottagningsenhet i Uppsala län.

Arbetsutskottets förslag 15-11-11

Socialnämnden tar del av informationen.

---

p. 4 Dnr SN-2015-247 Dpl 710

Nationell digital tjänst för ekonomiskt bistånd, SSBTEK

Handling A

SSBTEK (Sammansatt Bastjänst för Ekonomiskt Bistånd) används vid varje enskild ansökan om försörjningsstöd där handläggare får tillgång till de utbetalningar som gjorts från de myndigheter som ingår i systemet. För närvarande ingår Arbetsförmedlingen, a-kassorna, CSN, Försäkringskassan samt Skatteverket.

Arbetsutskottets förslag 15-11-11

Socialnämnden ger SKL i uppdrag att fortsätta utveckla och förvalta den nationella tjänsten för ekonomiskt bistånd.

Socialnämnden antar erbjudandet om fortsatt användning av tjänsten enligt den invånarbaserade finansieringsmodellen.

Socialnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

---

p. 5

Dnr SN-2014-230

Dpl 730

Projektplan
Kultur i vården

Handling B

Arbetsutskottet har i uppdrag att föra fortsatta samtal med kulturnämnden angående utveckling av kultur i vården.

Diskussion kring hur kulturarbetet ska utvecklas och bedrivas samt vilka resurser som krävs.

Arbetsutskottets beslut 14-11-05

Ärendet återupptas på arbetsutskott i början av 2015.

Diskussion kring möjlighet att i projekt utveckla arbetet med kultur i vården. Projektet bör syfta till att genomföra aktiviteter, lyfta förhållningssätt och kulturens roll för hälsan. Projektet bör komplettera existerande aktiviteter och frivilliga insatser. Personalen bör involveras. Projektet bör genomföras med extern projektledare med adekvat kompetens.

Arbetsutskottets beslut 15-02-11

Socialförvaltningen får i uppdrag att bjuda in lämplig kompetens för samtal kring utformning av projekt i kommande arbetsutskott.

Etnolog Maria Ek berättar om olika modeller som kan användas för arbete med kultur i vården, kultur och hälsa och kultur för äldre. Det finns forskning på de positiva effekter som fås av att använda kultur i vården. Viktiga framgångsfaktorer är att: se till individens behov och därför ha varierat utbud, brukaren ska få vara medskapare i kulturen, involvera personalen men även ta in externa kulturaktörer, verksamheten rör sig över gränsen mellan kultur och omsorg, uppdraget avgränsas för att fokusera på kvalitet i en mindre del, skapa bra struktur, ha långsiktighet i arbetet samt dokumentera arbetet som bedrivs.

Det är även nödvändigt att ta hänsyn till grupper med särskilda behov, exempelvis dementa. Det är viktigt att involvera anhöriga, som kan bidra till att ge en bild av den enskilde brukaren. Kärnan i kulturarbetet ska utgöras av brukaren, anhörig och personal och förutsättningar ges av nämnd och förvaltning. Det är ofta positivt att involvera personer från samhället.

Diskussion kring att skapa möjligheter för ett projekt, resurser som krävs för detta, lämpliga utgångspunkter och målgrupp.

Arbetsutskottets förslag 15-03-11

Ett projekt för utveckling av kultur i vården igångsätts.

Socialförvaltningen får i uppdrag att rekrytera projektledare samt skapa en projektplan. Projektplanen ska omfatta tidsplan, personalresurser, ekonomiska resurser samt plan för utvärdering.

Socialnämndens beslut 15-03-25

Ett projekt för utveckling av kultur i vården igångsätts.

Socialförvaltningen får i uppdrag att rekrytera projektledare samt skapa en projektplan. Projektplanen ska omfatta tidsplan, personalresurser, ekonomiska resurser samt plan för utvärdering.

Redovisas ramarna för projektet samt en lägesrapport. Projektplan redovisas i november. Redovisas syfte och frågeställningar, målgrupper, projektets uppdrag, preliminär tidsplan, resultatspridning samt en lägesrapport för projektet.

Projektledare för kultur i vården Maria Ek föredrar ärendet.

Socialnämnden tar del av informationen. 15-09-23

Projektledare för kultur i vården Maria Ek och områdeschef Lena Nilsson Sääf föredrar ärendet.

Föreligger projektplan samt tidplan.

Diskussion angående budget för projektet.

Arbetsutskottets förslag 15-11-11

Socialnämnden tar del av informationen.

Projektplanen ska kompletteras med reviderade uppgifter för personalresurser och ekonomiska resurser.

---

p. 6

Dnr SN-2011-235

Dpl 901

Lean

Socialförvaltningen bedriver för närvarande ett omfattande arbete med att identifiera, dokumentera och förbättra sina processer i och med implementering av nytt ledningssystem samt nytt verksamhetssystem. Detta arbete beräknas pågå till och med sommaren 2017. På grund av att detta tar stora resurser i anspråk är det i dagsläget inte lämpligt att påbörja nya lean-projekt på socialförvaltningen under 2016. Eftersom det pågående arbetet inbegriper identifiering av processer skulle också lean-projekt riskera att leda till dubbelarbete. Lean kan dock utgöra ett utmärkt verktyg i förbättringsarbete längre fram.

Arbetsutskottets förslag 15-11-11

Ovanstående ställningstagande översänds till kommunstyrelsen.

---

p. 7

Dnr SN-2015-93

Dpl 003

Information
Tillväxtstrategi

Handling C

Föreligger Tillväxtstrategi Östhammars kommun.

Näringslivschef Ulf Andersson föredrar ärendet.

---

p. 8

Dnr SN-2015-382

Dpl 704

Boende för ensamkommande barn

Handling D

Föreligger underlag ”Inrättande av två enheter för stödboende för ensamkommande barn samt projekteringsmedgivande för ytterligare en enhet.”

Sammanfattning

Migrationsverkets ansvar för ensamkommande barn begränsas till att ta emot asylansökan, anvisa barnet till en kommun och att utreda asylskälen. Boende och omvårdnad är kommunernas ansvar. Om Migrationsverket bedömer att det inte finns skyddsskäl i det enskilda fallet och asylansökan avslås svarar man därifrån för återresan till hemlandet.

Regeringen har snabbbehandlat en proposition om ändring i socialtjänstlagen som riksdagen förväntas fatta beslut om inom kort. Lagändringen beräknas träda i kraft den 1 januari 2016. Lagändringen innebär att en ny form av insatser för barn införs, så kallat stödboende. Ändringen kommer att avsevärt förenkla mottagandet av ensamkommande barn.

Av författningskommentaren framgår att stödboende endast är aktuellt då det inte föreligger ett vård- och behandlingsbehov hos den unge. De särskilda skäl som gäller för barn i åldern 16-17 år kan vara att barnet bedöms vara moget och förberett för att på ett bra sätt klara av att bo och leva i eget boende/lägenhet och att barnet samtycker till detta.

Tf. individ- och familjeomsorgschef Freddie Eriksson föredrar ärendet.

Socialförvaltningen rapporterar att på grund av det akuta läget inrättas tillfälligt upp till ca 15 platser i nytt kommunalt HVB för ensamkommande barn.

Arbetsutskottets förslag 15-11-11

Socialnämnden inrättar 10 platser i stödboende för ensamkommande barn samt godkänner förvaltningens projektering av ytterligare 10-15 platser i stödboende.

Socialnämnden ställer sig bakom beslutet att tillfälligt inrätta upp till ca 15 platser i nytt kommunalt HVB för ensamkommande barn.

---

p. 9

Dnr SN-2015-366

Dpl 901

Information om handlingsplan 2015 - 2018 för Närvård i samverkan

Handling E

Föreligger Närvård i samverkan – Handlingsplan 2015 – 2018.

Arbetsutskottets förslag 15-11-11

Socialnämnden tar del av handlingsplanen.

---

p. 10

Dnr SN-2014-453

Dpl 701

Internkontroll 2015 – Arbetsmiljö IFO

Handling F

Föreligger internkontroll av arbetsmiljö inom individ- och familjeomsorg gällande att arbetsplatsträff (APT) följer gällande samverkansavtal.

Tillförordnad individ- och familjeomsorgschef Freddie Eriksson föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 15-11-11

Socialnämnden godkänner internkontrollen av arbetsmiljö IFO.

---

p. 11

Dnr SN-2015-165

Dpl 701

Redovisning av överställda beslut, kvartal 3, 2015

Handling G

Redovisas överställda beslut enligt 4 kap. 1 § SoL och LSS under perioden 150701 – 150930.

Arbetsutskottets förslag 15-11-11

Socialnämnden godkänner redovisningen.

---

p. 12

Dnr SN-2015-166

Dpl 701

Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut, kvartal 3, 2015

Handling H

Redovisas statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut enligt 4 kap. 1 § Socialtjänstlagen (SoL) och 9 § Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) under perioden 150701 – 150930. Rapporten överlämnas till kommunfullmäktige i enlighet med 16 kap. 6 h § respektive 28 h § LSS.

Arbetsutskottets förslag 15-11-11

Socialnämnden överlämnar statistikrapporten till kommunfullmäktige.

---

p. 13 Dnr SN-2015-202 Dpl 701

Nyckeltal för kvartal 3, 2015

Handling I

Redovisas nyckeltal för individ- och familjeomsorgen, handläggning vård och omsorg samt närvårdsenheten, kvartal 3, 2015.

Tillförordnad individ- och familjeomsorgschef Freddie Eriksson samt vård och omsorgschef Mojgan Alimadad föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 15-11-11

Socialnämnden godkänner redovisningen.

---

p. 14 Dnr SN-2015-42 Dpl 042

Budgetuppföljning 2015

Handling J

Föreligger budgetuppföljning för oktober 2015.

Administrativ chef Margaretha Borgström föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 15-11-11

Socialnämnden tar del av redovisningen.

---

p. 15

Dnr SN-2015-9

Dpl 904

Information från socialkontoret

- Förvaltningen har startat arbetet med kostnad per brukare (KPB).
- Risk- och konsekvensanalys inför implementering av nytt verksamhets-system har påbörjats.
- Tidsplan för ny äldreplan har påbörjats.
- Socialchef rapporterar från kvalitetsdagarna i Göteborg: Stockholm har infört omvårdnadsobservatörer som granskar kvalitén gentemot brukaren.
- SNAU och tjänstemän har träffat kommunens revisorer angående revision av barn- och ungdomssektionen.
- Genomlysning av hemtjänsten är klar. Åtgärdsarbete har påbörjats.
- Implementering av ÄBIC inom biståndshandläggning vård och omsorg. Därefter ska arbets sättet implementeras hos utförare.
- Konsult bistår med utveckling av biståndshandläggning vård och omsorg utifrån genomlysning.
- Arbetet pågår med utveckling av korttidsplatser och hemrehabilitering bland annat gällande tydliggörande av ansvarsförhållanden kommun/landsting.
- Planering av rekrytering av semestervikarier inför sommaren 2016.

Arbetsutskottets förslag 15-11-11

Socialnämnden tar del av informationen.

---

p. 16

Dnr SN-2015-8

Dpl 904

Rapporter

Handling K

p. 17

Tillkommande ärenden

Socialförvaltningen
Yvonne Wahlbeck
Verksamhetschef vuxensektionen IFO

Missiv SSBTEK

SSBTEK används vid varje enskild ansökan om försörjningsstöd där handläggare får tillgång till de utbetalningar som gjorts från de myndigheter som ingår i systemet. För närvarande ingår Arbetsförmedlingen, a-kassorna, CSN, Försäkringskassan samt Skatteverket. Detta innebär en mycket stor tidsbesparing framförallt gällande de vanligaste utbetalarna av socialförsäkringssystemet, t.ex. Försäkringskassan då handläggaren annars måste ta telefonkontakt vid varje informationsbehov. Då SSBTEK även är uppkopplat mot Arbetsförmedlingen har vi tillgång till information om den sökande är anmäld på Arbetsförmedlingen och/eller det finns beslut om t.ex. aktivitetsstöd.

Tillgång till SSBTEK innebär alltså tidsbesparing vid varje enskild ansökan men även en mer rättsäker handläggning då felutbetalningar undviks.

Förslag till beslut:

Socialnämnden ger SKL i uppdrag att fortsätta utveckla och förvalta den nationella tjänsten för ekonomiskt bistånd.

Socialnämnden antar erbjudandet om fortsatt användning av tjänsten enligt den invånarbaserade finansieringsmodellen.

Avdelningen för digitalisering

Erbjudande om fortsatt användning och utveckling av nationell digital tjänst för ekonomiskt bistånd – SSBTEK

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) vänder sig härmed till de kommuner som är anslutna till den nationella digitala tjänsten för ekonomiskt bistånd (SSBTEK - Sammansatt Bastjänst för Ekonomiskt Bistånd) för att erbjuda fortsatt användning av tjänsten och be om bekräftelse från kommunen kring uppdrag och finansiering.

Tjänsten SSBTEK ger ett effektivare informationsutbyte mellan kommunens handläggare av ekonomiskt bistånd och de statliga myndigheter som lämnar information. Tjänsten är mycket uppskattad av handläggare, har visat på stora nyttor och ca 160 kommuner är idag anslutna. SKL har åtagit sig ansvaret för fortsatt utveckling av tjänsten och sammanhållning av förvaltning och finansiering. Försäkringskassan har åtagit sig drift av tjänsten.

I samband med att kommuner anslutit sig till tjänsten har det informerats om att SKL ska återkomma med erbjudande och framtida finansieringsmodell. SKL:s styrelse fattade den 24 april 2015 beslut om att erbjuda kommunerna fortsatt användning av tjänsten enligt principen om en kommuninvånarbaserad taxa. Kommuner som använder tjänsten ska årligen ersätta SKL för utveckling, drift och förvaltning av tjänsten. SKL fakturerar kommunerna en gång per år. SKL ersätter Försäkringskassan för driften. En del av ersättningen, ca 20-25 procent beroende på anslutningsgraden, kommer årligen att avsättas för utveckling av tjänsten. För år 2015 respektive 2016 är taxan en (1) krona per kommuninvånare och år. Eventuell justering därefter kommuniceras i god tid.

För att SKL ska kunna ta rollen som ansvarig för fortsatt utveckling och förvaltning av tjänsten behöver vi ha en bekräftelse från respektive kommun kring uppdrag och finansiering. Därför ber vi er att i kommunfullmäktige eller den nämnd dit frågan är delegerad fatta beslut:

- **att** ge SKL i uppdrag att fortsätta utveckla och förvalta den nationella tjänsten för ekonomiskt bistånd
- **att** anta erbjudandet om fortsatt användning av tjänsten enligt den invånarbaserade finansieringsmodellen

Vi behöver bekräftelse på ert beslut senast den 30 november 2015. Detta sker via nedanstående länk där ni lämnar in kontaktuppgifter och kopia av beslut.

På [SKL:s webbplats](#) hittar ni information om tjänsten som kan användas som underlag för ert beslut:

- [Beskrivning av tjänsten](#)
- [Finansiering, kostnader och nyttor](#)
- [Myndighetssamverkan och överenskommelse](#)
- [Förvaltningsorganisation](#)
- [Anslutna kommuner](#)
- [Bildspel](#)

Tjänsten SSBTEK är ett exempel på en digital lösning som kommuner har mycket att vinna på att ha som gemensam lösning. Från SKL ser vi att det finns potential för fler av den här typen av gemensamma digitala lösningar. Att vi kring SSBTEK nu hittar former för ansvar och finansiering kring utveckling och förvaltning skapar förutsättningar för det fortsatta arbetet.

Med vänliga hälsningar

[Redacted signature]

Direktör Avdelningen för digitalisering
Sveriges Kommuner och Landsting

Kontaktpersoner på SKL

[Redacted contact information]

[Redacted contact information]

[Redacted contact information]

Projektplan Kultur i vården

Innehållsförteckning

Inledning och bakgrund	1
Kulturbegreppet	3
Hälsobegreppet	4
Syfte och frågeställningar	5
Metodbeskrivning och genomförande	6
Avgränsning och målgrupper	6
Kartläggning	6
Kartläggningens underlag	7
Kulturombud	7
Fortbildning och kunskapsutbyte	8
Marknadsföring och informationsspridning	8
Mötesplats	8
Uppdrag och mål	9
Tidplan	9
Kommentarer till tidplan	9
Styrgrupp	12
Resultatspridning	12

Projektplan Kultur i vården

Inledning och bakgrund

Utgångspunkten är ett beslut som fattats i Östhammars kommun att satsa mer resurser på kultur i vården. Beslutet ligger till grund för det här projektarbetet som bör betraktas som en satsning på hur man långsiktigt och hållbart arbetar med kulturen som resurs inom vård och omsorg.

Människan har alltid varit en kulturell varelse i någon bemärkelse. På olika sätt uttrycker hen känslor och tankar, livsberättelser, traditioner och religiösa uppfattningar. Att människor mår bra av att ägna sig åt intressen av olika slag, har nog alla upplevt men att förklara det ur ett vetenskapligt perspektiv, kan tyckas mer komplicerat. Mycket beror på uppfattningen om vad som är sant eller inte, vad som är trovärdigt och vad som är vetenskapligt korrekt. Många anser att godtagbara forskningsresultat måste på något sätt bygga på mätningar, siffror och exakta värden. Hur mäts då värdet av kulturen som hälsofrämjande resurs? Alltför forskare inom olika vetenskaper presenterar intressanta resultat som inte bara bygger på "upplevelser av" någonting utan beskriver hur det sker förändringar i kroppen på biologisk och neurologisk nivå när man ägnar oss åt kulturella aktiviteter.

Mycket av den forskning som bedrivs utifrån "siffror och exakta värden" utgår från den fysiologiska respons som kulturen ger upphov till. Exempel kan vara förändring i kroppstemperatur, puls, blodtryck eller hormonpåverkan. Tillsammans med individens subjektiva upplevelse och känsla av välbefinnande kunde det tyckas vara fullt tillräckliga bevis för att kulturen är bra för hälsan.

2014 genomfördes projektet *Upp till dans!* i Östhammars kommun, där kommunen stod som medsökande i projektplanen. Projektets upphovskvinna, [REDACTED], koreograf och filmare, skapade en dansfilm med nio stycken personer på äldreboendet Parkvägen i Österbybruk. Huvudsyftet med filmen, som visade deltagarnas egna danssolon och deras relation till dans, var rent konstnärligt men projektet ville även belysa vad det innebar att genomföra ett omfattande och seriöst konstprojekt inom vården. Därför arbetade etnologen Maria Ek tillsammans med [REDACTED] och sammanställde en rapport som beskriver arbetsprocessen utifrån specifika frågeställningar som vilka hinder och vilka förutsättningar ett projekt av detta slag har i ett vård- och omsorgssammanhang. Projektet mynnade ut i ett antal föreläsningar och presentationer som till viss del ligger till grund för beslutet om kultur i vården i Östhammars kommun. Projektet satte också fokus på vilken roll kulturen

kan ha i en människas liv och hur integrerad den är i tankar, föreställningar, drömmar, relationer och vardagliga liv och hur den, kort sagt är en del av det som gör oss mänskliga.

I inledande diskussioner om det här projektet, uppkom frågor kring varför arbeten med kultur i vården nästan aldrig leder till en långsiktig förändring. Det har funnits och finns goda exempel i kommunen men dessa har sällan lyckats integreras i arbetssätt och rutiner inom vård och omsorg på ett naturligt sätt. I de fall där det pågår aktiviteter har det ofta byggts på enskilda initiativ, antingen från enhetschef eller personal som har intresse för kultur. Arbetet bygger inte på en gemensam plan, utan på få individers personliga drivkrafter.

Istället för att prata om att kulturaktiviteter är det som ”sätter guldkant” på livets höst, bör verksamheter snarare utgå från kulturen som ett permanent inslag i den dagliga omsorgen. Det signalerar ett inkluderande istället för ett exkluderande där ”guldkant” blir något för de lyckliga få.

Ett annat problem som diskuterades gällde sättet att se på äldreboenden. De tenderar ibland att bli slutna enheter där man som boende blir avskärmd från det övriga samhället, både fysiskt och mentalt. De problem som då kan uppstå bottnar ofta i känslan av att inte kunna välja, ensamhet och utanförskap, känslan av att inte ha en egen identitet när man inte längre kan uttrycka vem man är och vad man känner. Här kan det dras paralleller till olika identitetsformeringsprocesser som bygger på att identiteten skapas och upprätthålls i olika sociala sammanhang som exempelvis arbetsplatsen, genom fritidsaktiviteter eller föreningsliv. Om man då inte längre är en del av dessa sociala sammanhang, kan det i förlängningen leda till en nedåtgående spiral för den fysiska och psykiska hälsan.

De nationella kulturpolitiska riktlinjerna säger att kultur ska vara till för alla. Alla har rätt att vara delaktiga i ett rikt kulturliv. Det perspektivet utgår från kulturen men är också ett viktigt politiskt beslut i avseendet kultur och hälsa. Trots att kultur och hälsa är ett ungt område har det numera ett eget riksdagsutskott. Positiva politiska ställningstaganden och beslut är en grundförutsättning för områdets överlevnad, inte minst i forskningssammanhang.

Kultur i vården är en del av det större området som kallas kultur och hälsa, ett nyskapande begrepp som kräver ett tvärvetenskapligt perspektiv. Aktuell forskning visar på hur kulturaktiviteter kan förebygga ohälsa, främst genom att ge individen en känsla av sammanhang och gemenskap. Att ägna sig åt kulturaktiviteter främjar det salutogena perspektivet- det friska- genom att öka beredskapen för att möta sjukdomar, psykiska och fysiska problem och sociala svårigheter. Dels finns forskning som visar på individers välbefinnande utifrån den egna upplevelsen och dels finns forskning som beskriver de positiva biologiska och neurologiska effekterna av kulturaktiviteter. I dag drabbas människor i högre grad av odefinierbara sjukdomstillstånd som inte alltid kan lösas med konventionella medicinska behandlingar. Dessa tillstånd kräver andra metoder och kulturen kan således vara en kompletterande resurs.

I dagens samhälle existerar attityder som fokuserar på äldres begränsningar och inte på deras förutsättningar. Konsekvensen och även ett av målen med att bedriva ett strukturerat och prioriterat utvecklingsarbete med kultur i vården, blir att börja förändra dessa attityder. Det är ett arbete som kräver ett långsiktigt perspektiv och som syftar till förbättring och förändring. Det är inte bara en vård- och omsorgsfråga, det är också en samhällsfråga som belyser normer och värderingar.

Alla vill ha ett gott liv, ett rikt liv med möjligheten att kunna välja det man vill och inte vill göra. Människan är en komplex, social varelse som strävar efter att vara del av olika gemenskaper, vare sig det är familjen, en studiegrupp, arbetslag eller bara goda vänner. Djupt i sömmarna av utvecklingsarbeten med kultur och hälsa finns de mjuka värdena som sätter fokus på vad det innebär att vara människa. Hur emotioner, tankar och drömmar om livet samspelar på ett intrikat sätt med resten av det som är vi. Det visar på sambandet mellan upplevelsen av ett vackert och medryckande stycke musik och den fysiska och psykiska hälsan, något som kan tyckas självklart då nästan alla har personliga erfarenheter av den effekten men som tycks svårare att passa in i den vetenskapliga mallen. Därför är arbeten av detta slag av största vikt för att visa på goda konkreta resultat som en grund för vidare forskning.

Kulturbegreppet

Kultur är ett omfattande begrepp som används på olika sätt i skilda sammanhang. Det finns två huvudsakliga definitioner av kultur varav det ena beskrivs som konstnärliga verksamheter i form av måleri, dans, musik och litteratur. Det är kreativa handlingar som individer ägnar sig åt för att uttrycka vilka de är och vad de känner och tänker. De kreativa handlingarna kan utföras som åskådare av kulturella uttryck och/eller som medskapande.

Den andra definitionen är kultur som meningsskapande system bestående av värderingar, livsmönster, känslor, tankar, vanor och handlingar som människor ständigt är en del av och som hela tiden prövas och förändras i sociala sammanhang. Dessa står i relation till rådande ekonomiska, politiska, sociala och religiösa institutioner.

När det bedrivs arbete med kultur och hälsa och kultur i vården blir det intressant att diskutera båda dessa kulturbegrepp. Kultur som kreativt uttryck har sin givna plats i form av aktiviteter som utövas inom olika verksamheter. Vilka kulturella aktiviteter och vad varje person vill ägna sig åt, blir sedan avhängigt det andra kulturbegreppet; det individen tycker om står i relation till den kulturella tillhörigheten. Ett exempel kan vara besök av Svenska kyrkan. De kommer till ett svenskt äldreboende en gång i veckan och har kristen gudstjänst och sjunger psalmer ur bibeln. I det finns en trygghet och igenkänningsfaktor för de äldre som är kopplat till känslor, vanor och levnadsmönster och religiös uppfostran. Detta i sin tur skapar sammanhang och gemenskap, kanske gåshud när man hör sin favoritpsalm. Effekten skulle utebli eller kraftigt reduceras om den kopplingen inte fanns. På samma sätt har det visat sig att all musik är inte hälsofrämjande, det handlar om den subjektiva upplevelsen. För att musik ska göra gott för hälsa och välbefinnande måste det vara musik som individen tycker om och som är självvald. De båda kulturbegreppen är således sammanlänkade.

Kultur som kreativt uttryck har givetvis ett egenvärde, utöver att verka som redskap i ett vård- och omsorgssammanhang. Det är viktigt att ta hänsyn till att konstnärliga uttryck verkar ensamma, så som de är, utan att ha som uppgift att skapa konsekvenser för hälsa och välbefinnande. Att bortse från kulturens egenvärde är vanskligt för däri ligger en stor del av glädjen, lusten och passionen och i förlängningen också hälsan. Att reducera kultur till att vara verktyg för hälsan, kan förta det kravlösa och lustfyllda det innebär att hänge sig åt kulturella upplevelser som i slutändan är det som ger själva välbefinnandet. Ur ett vård- och omsorgsperspektiv är det också viktigt att inte exakt definiera vad som är kulturell verksamhet och vad som inte är det. Här kommer behovet främst från ett vård- och omsorgsperspektiv vilket i praktiken innebär att det som människor upplever som glädjefyllt är det som gör dem glada och som gör dem gott. Det bör därför inte dras alltför tydliga gränser kring vad som räknas som kulturella aktiviteter. Utifrån ett mer traditionellt kulturbegrepp i ett annat sammanhang skulle sport inte räknas som kultur. Trots det skulle ett äldreboende kunna arrangera "Minnenas kväll" med fotbollsbilder, kläder och annat för att skapa en aktivitet och ett sammanhang vilket skulle höja stämningen för många av de äldre som har en relation till sporten. Ur ett vård- och omsorgsperspektiv räknas det då som en kulturell aktivitet.

Hälsobegreppet

Vad betyder det att ha hälsa? Svaret varierar beroende på härkomst, uppväxt, erfarenheter eller religiös tillhörighet. Hälsa är inte enbart frånvaro av sjukdom. Hälsa kan existera i en mycket sjuk kropp och utifrån det beskrivs hälsa som en subjektiv upplevelse av den egna kroppen och det egna jaget. Hälsa betyder till viss del frånvaro av sjukdom men är också ett mått på hur väl individen upplever att hen lever sitt liv och vilka möjligheter hen har att leva det liv som föreställs vara det allra bästa. Hälsa kan kopplas ihop med många olika begrepp och får då en mängd skilda konsekvenser. Några exempel är hälsa och ekonomi samt hälsa och utanförskap. En pressad ekonomi kan ha en direkt effekt på den fysiska och psykiska hälsan. Ensamhet, utanförskap eller svårigheter att passa in på grund av olika faktorer, kan också ha en starkt effekt på hälsan. Det som är avgörande för hur individen påverkas i olika sammanhang, är således hur hen förhåller sig till situationen. Detta går i sin tur tillbaka på vem man är, ens styrkor, drivkrafter, värderingar och principer.

Begreppet hälsa hänger samman med olika aspekter av det egna jaget. Hälsa kan vara kopplad till fysiska, psykiska, intellektuella eller andliga sidor av jaget. Detta visar på hur komplexa människor är och att påverkan av yttre faktorer sker på många olika plan. Hälsan finns där i tysthet. Det är först när den försvinner som värdet av den blir tydligt. Ur ett äldreperspektiv blir detta ytterst aktuellt. När individer åldras, förändras kropp och psyke. Det uppstår svårigheter att röra sig, tala, minnas, äta och klä på sig. I samband med detta måste individen flytta från hemmet för att hen inte längre kan ta hand om sig själv fullt ut. Livet genomgår stora förändringar och mycket av det som är identiteten, försvinner på vägen. Här kan verksamheter, i förebyggande, vårdande och rehabiliterande syfte använda kulturen som en resurs i det vardagliga livet. Utgångspunkten för arbetet med kultur i

vården är att se människan som en helhet, hen är inte enbart kropp utan består av fler dimensioner som ständigt samverkar.

Syfte och frågeställningar

Projektet syftar till att arbeta fram en arbetsmetod för hur verksamheten kan arbeta långsiktigt med kultur som redskap och resurs inom vård och omsorg. En utgångspunkt är att ta fram förslag på lämpliga kulturaktiviteter och implementera dem i verksamheten. Detta kan i sin tur säga något om hur en hållbar struktur kan se ut.

Viktiga frågeställningar blir då följande:

- * Vem/vilka har ansvar för att planera och genomföra aktiviteter?
- * Vilka arbetsuppgifter innefattar ansvaret?
- * Vilken typ av aktiviteter är intressanta och lämpliga för aktuella målgrupper?
- * Hur skapas förutsättningar för att arbeta långsiktigt med kultur och kulturaktiviteter?
- * Hur ska variationen av aktiviteter se ut?
- * Vilka ska genomföra aktiviteterna, vilka aktörer och samarbetspartners finns?
- * Vilka är begränsningarna och förutsättningarna för att praktiskt arbeta med kulturaktiviteter, vilka resurser finns att tillgå?
- * På vilket sätt är personalen delaktig i utformning och genomförande av aktiviteter?
- * Hur skapas motivation hos personalen?
- * Hur marknadsförs och sprids information om aktiviteterna?
- * Hur kan anhöriga vara mer aktivt deltagande i både aktiviteter och planering/utvärdering?
- * Vilken kunskap om kultur och hälsa är relevant att få ta del av som personal?

Projektets syfte är också att undersöka hur verksamheten kan öka impulser utifrån, hur äldreboenden kan interagera med samhället utanför. För att långsiktigt förändra de rådande attityder och normer som finns i dagens samhälle diskuteras problematiken utifrån begrepp som *ålderism*. Begreppet beskriver hur det existerar skeva värderingar om äldre i samhället och hur det förekommer konsekvent åldersdiskriminering. Att bli betraktad som en börda som inte längre har en funktion, kan leda till depressioner och mental ohälsa vilket i sin tur försvagar hela individen.

Istället för att utgå från negativa schablonbilder av äldre ligger fokus på individens värde, oavsett ålder. Istället för att definiera äldre som sjuka, svaga och inkapabla, utgår arbetet från äldre som individer med egna drivkrafter och stor kunskap om livet. Viktiga frågeställningar blir då:

- * Hur kan det skapas ett flöde mellan verksamheten och samhället i övrigt?
- * Hur formuleras och formas arbetet med kultur till att bli en katalysator för goda ideal och förebilder som förebygger åldersdiskriminering och schablonbilder av äldre?

Projektarbetet ska också ge utrymme åt ett mångkulturellt perspektiv vilket innebär att hänsyn tas till att Östhammars kommun ingår i finskt förvaltningsområde. Det ska erbjudas aktiviteter som utgår från det finska språket och finska traditioner. Det mångkulturella perspektivet ska även lyftas fram i sammanhang då möjlighet finns att få ta del av andra kulturer genom personal, boende, anhöriga eller samarbetspartners.

Metodbeskrivning och genomförande

Avgränsning och målgrupper

Projektet är ett pilotprojekt som är avgränsat till Edsvägen 16 och upplagt på tolv månader. **Boende och personal** på Edsvägen 16 är de **primära målgrupperna**. Arbetet med dessa två målgrupper skiljer sig åt men bygger delvis på samma värdeord utifrån Socialnämndens värdegrund, som beskriver vikten av individens möjlighet till *trygghet, meningsfullhet och värdighet*.

Andra målgrupper är:

- Seniorer utifrån via hemtjänsten.
- Seniorer utifrån utan koppling till kommunen.
- Dagverksamhet på Edsvägen 16
- Daglig verksamhet via LSS
- Anhöriga

Målgrupper för samarbete:

- Frivilligorganisationer
- Organisationer och företag
- Studieförbund
- Kulturutövare/kulturaktörer
- Kultur- och fritidsförvaltningen
- Skolor, förskolor

Kartläggning

Uppdraget inleds med en kartläggning som delas upp i följande delar:

- * Möten med potentiella samarbetspartners såsom företag, skolor, förskolor, organisationer, studieförbund, föreningar och ideella verksamheter.
- * Presentation av projektet på Edsvägen 16:s arbetsplatsträffar. Presentationen inleds med att visa filmen *Upp till dans!* Kort samtal kring projektet, samt tankar och idéer hos personalen. Varje presentation följs upp med ett besök på aktuell avdelning dagen efter.
- * Samtal med personal som är involverad i de aktiviteter som redan pågår på Edsvägen 16.

- * Deltagande observation som består i att vara med på aktiviteter som sittgymnastik och gudstjänst.
- * Möten med Kultur och fritidsförvaltningen för att diskutera samverkan över förvaltningsgränserna.
- * Möte och samtal med enhetschef/biträdande och personal som är tilltänkta att vara kulturombud.
- * Samtal med de boende om vilka aktiviteter som är mest intressanta för dem.

Kartläggningens underlag

Utifrån det underlag som kartläggningen ger, kommer det att planeras in vilka aktiviteter som skall genomföras. En del av dessa aktiviteter kommer att vara prova-på- aktiviteter vilket innebär att det efter årsskiftet kommer att göras en utvärdering av vilka aktiviteter som varit populärast och hur samarbeten med olika aktörer har fungerat.

Det praktiska arbetet med aktiviteter är en grundförutsättning för att formulera en hållbar modell för långsiktigt arbete med kulturen som redskap för hälsa och välbefinnande. Det praktiska arbetet i sin tur, bygger delvis på teoretiska utgångspunkter och aktuell forskning på området kultur och hälsa. Exempel på aktuella forskningsresultat är hur musik kan sänka stressnivåer, minska oro, trigga minnet och i förlängningen ge en känsla av att ha en egen identitet. Modellen för fortsatt arbete med kultur i vården kommer således att vara baserad på empiriska resultat med delvis teoretiska utgångspunkter.

Kulturombud

Verksamheten kommer att ha tre ansvariga kulturombud. Deras arbete kommer att bygga på gemensam planering i arbetsgrupp där projektledaren kommer att ingå under projekttiden. Planeringen kommer innebära att gemensamt utforma en arbetsplan för kulturombuden. I den kommer det bland annat att ingå planering av aktiviteter, uppföljning och utvärdering. All utvärdering sker med stöd av enhetschef. Planeringsarbetet syftar också till att arbeta med nätverk. I samverkan med kulturombuden kommer en uppföljnings- och utvärderingsplan att formuleras.

Projektledaren kommer under projekttiden att bygga upp ett nätverk av samarbetspartners som sedan tillåts att växa organiskt. Det skall också underhållas av kulturombuden. Det sker dels genom kontinuerlig kontakt men också genom gemensamma träffar en eller två gånger per år efter projekttiden.

För att kunna arbeta långsiktigt med kultur i vården är det viktigt att de aktiviteter som implementeras i verksamheten bygger på redan befintliga resurser. Genom samarbeten med andra aktörer kan ekonomiskt hållbara modeller formuleras. Detta gäller också de aktiviteter som sker på avdelningarna, som bygger på personalens deltagande och kulturombudens tid och kompetens.

Fortbildning och kunskapsutbyte

För att kunna bedriva ett långsiktigt arbete med kultur i vården krävs en plan för fortbildning och kunskapsutbyte för all personal inklusive chefer. Fortbildning kommer att ske på arbetsplatsträffar där projektledaren träffar all personal per avdelning. Det kommer också att ske genom att det arrangeras ett antal inspirationstillfällen.

Det kommer att delas ut enkäter där personalen får ge synpunkter och tankar kring projektet. Svaren kommer att vara en grund i utvärderingen.

Möjlighet till kunskapsutbyte för kulturombuden kommer att finnas vid planeringsmötena.

Marknadsföring och informationsspridning

Med hjälp av de aktuella samarbetspartners som knyts till Edsvägen 16, kan information om verksamhet och aktiviteter spridas till aktuella målgrupper. Möjlighet finns också att sprida information om andra aktörers verksamheter vilket då ger ett ömsesidigt utbyte och ett aktivt informationsflöde. Information kommer också att spridas via hemtjänsten, förebyggande hembesök, anhörigstöd, biståndshandläggare, hemsida, Facebook, annonsblad, utskick, bibliotek, apotek och vårdcentral.

Det kommer också att spridas information till all personal på Edsvägen 16. Den ska innehålla planerade gemensamma aktiviteter och även intressanta resultat och/eller uppföljningar av aktiviteter som sker per avdelning. Syftet är att alla ska känna sig delaktiga och få en starkare ”vi-känsla”. Denna information ska hanteras av kulturombuden. Information om projektet kommer även att göras tillgänglig för andra boenden i kommunen via kommunens hemsida, enskilda möten och presentationer under projekttiden.

Mötesplats

Det kommer att starta upp en Mötesplats på Edsvägen 16 och det första steget är att bjuda in till ett informationsmöte. Inbjudna är alla de som tidigare varit involverade i Mötesplatsen på Vinkelboda samt andra som kan vara intressanta samarbetspartners. Informationsmötet och övrig planering av Mötesplatsen sker i samarbete med Elin Zetterberg, samordnare för Mötesplatser i kommunen. Informationsmötet syftar till att presentera Mötesplatsens vision samt att ge alla inbjudna möjligheten att diskutera hur man kan skapa en stimulerande och inbjudande Mötesplats tillsammans.

Mötesplatsen är tänkt att organiseras med ideella insatser. Engagemanget kommer att bygga på en gemensam överenskommelse mellan kommunen och frivilliga. Mötesplatsens verksamhet kommer att betraktas som en egen verksamhet i löpande dokumentation och slutrapport. I det praktiska arbetet med aktiviteter på Edsvägen 16 kommer dock Mötesplatsen verksamhet vara mer integrerad.

Mötesplatsens verksamhet kommer att utvärderas separat i samråd med Elin Zetterberg, samordnare för Mötesplatser.

Uppdrag och mål

Uppdraget består i att formulera en modell för fortsatt arbete med kultur i vården. Detta görs genom att empiriskt testa vilka aktiviteter som är lämpliga och intressanta. Samtidigt som ett av målen är att införa mer kulturaktiviteter i vården blir det också en av metoderna som används för att komma fram till vad som krävs för ett långsiktigt och hållbart utvecklingsarbete. Modellen för långsiktigt arbete ska sedan kunna appliceras och anpassas till övriga äldreboenden i kommunen. Modellen ska också kunna användas som grund för att arbeta med andra målgrupper inom vård och omsorg.

Målet är att arbetet med kulturen blir ett naturligt inslag inom vård och omsorg och att förutsättning skapas för att fortsätta utvecklingsarbetet i hela Östhammars kommun när projektiden är slut. Socialnämndens värdegrund blir dels en utgångspunkt och röd tråd men också en plattform för vidare arbete inom området.

Visionen med ett långsiktigt arbete är att förändra förutsättningar för människor att hantera övergången och den känslomässiga och fysiska stress det kan innebära att flytta in på ett äldreboende. Det ska finnas möjlighet att fortsätta vara den man är, trots att livet genomgår stora förändringar. Ett sätt är att använda kulturen som plattform för gemenskap och samtidigt stärka känslan av att ha ett egenvärde. Visionen bör också ses ur ett personalperspektiv då effekten av att arbeta med kultur i vården bidrar till en bättre och trevligare arbetsmiljö, en känsla av delaktighet, meningsfullhet och minskad arbetsbelastning.

Tidplan

Översiktlig tidplan finns i bilaga 1.

Kommentarer till tidplan

Kartläggning

Kartläggning sker framförallt i projektets början men informationsinsamling och nätverksbyggande sker under hela projektiden.

Förankring

Dels förankras projektet hos personalen på Edsvägen. Detta sker genom samtal, möten och presentationer på arbetsplatsträffar. Förankring i ledningen sker genom godkännande av projektplan och presentation.

Genomförande aktiviteter

Val av aktiviteter sker i samråd med kulturombud, personal, chefer och samarbetspartners såsom till exempel studieförbund. Syftet är att prova vilka aktiviteter som passar verksamheten bäst. Aktiviteterna ska ha stor variation och det ska även finnas aktiviteter anpassade för demensvårdsavdelningarna. Med aktiviteter menas de som sker per avdelning, dels genom personalens insatser men även de som sker genom besök utifrån samt större arrangemang där alla kan delta.

Uppföljning aktiviteter

Uppföljning av aktiviteter per avdelning sker varje vecka inledningsvis. Personalen får en aktivitetsbok- en per avdelning- där de ska dokumentera det som görs under veckan. Det är dels de aktiviteter som tilldelas avdelningarna via kulturombuden men även alla andra aktiviteter som sker på personalens eget initiativ.

Uppföljning av större gemensamma arrangemang görs vid planeringsmötena med kulturombuden.

Dialog med boende

Projektledaren kommer att föra samtal med de boende och även ta del av eventuella levnadsberättelser för att få en tydlig bild av önskemål, intressen och behov. Samtal förs även under kartläggningsperioden men behöver fördjupas efter förankringsprocessen som till stor del är en process som syftar till att skapa förtroende och förståelse hos personalen. Vidare samtal kommer att föras under projekttiden men under mindre organiserade former och mer efter behov.

Uppstart planeringsmöte kulturombud

Möten hålls en gång per vecka. Under projekttiden deltar projektledaren vid varje möte. Mötena ska innehålla planering av aktiviteter, diskussion kring lämpliga aktiviteter och diskussion kring uppföljningarna. Det finns även en punkt för övriga diskussioner. Mötestiden kommer också att användas till erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan kulturombuden och projektledaren.

Uppstart Mötesplats

Mötesplatsen kommer inledningsvis att hållas varannan vecka. Målet är att ha Mötesplatsverksamhet varje vecka.

Uppstart styrgrupp

Styrgruppen håller möte varje månad. Styrgruppens funktion är att vara diskussionsforum för projektets utveckling samt att skapa en dialog över förvaltningsgränserna. Det finns också möjlighet att i styrgruppen diskutera eventuell revidering av projektplanen om behov skulle föreligga. Styrgruppsmöten används också till lägesrapportering.

Fortbildningstillfälle personal

Personalen på Edsvägen 16 kommer att ha möjlighet att delta i en inspirationsträff (uppdelat på två tillfällen) som syftar till att öka kunskapen kring området kultur och hälsa. Upplägg för träffen är att ha en kulturaktör som föreläser om sitt arbete samt att personalen kan delta i en kreativ workshop. Träffen ska också ge personalen möjlighet att dela och diskutera tankar och ideér. Chefer och ledning ska också ha möjlighet att delta.

Dialog med personal

Detta sker främst genom arbetsplatsträffar men samtal sker också löpande, vid uppföljningarna och spontant när tillfälle ges.

Utvärdering

Detta sker vid tre bestämda tillfällen under 2016, fler gånger om behov uppstår. Utvärdering sker i samråd med enhetschef, kulturombud och projektledare. Utvärderingarna ligger sedan till grund för vidare arbete, information till personal samt till slutrapport. Information från utvärderingar diskuteras även i styrgruppen. En del av utvärderingen kommer att vara i form av bildmaterial som presenteras vid slutrapportering.

Enkät personal

Projektet kommer att innehålla tre stycken personalenkäter som en del av utvärderingen.

Anhörigträff

Under 2016 kommer det att anordnas en anhörigträff för att involvera och informera alla anhöriga om projektet samt ta del av åsikter och ideér ur ett anhörigperspektiv.

Utvärdering Mötesplats

Mötesplatsen verksamhet kommer att utvärderas en gång under projektet. Det sker i samråd med Elin Zetterberg, samordnare Mötesplatser, kulturombud, enhetschef samt projektledare.

Dokumentation och lägesrapport

Dokumentation sker löpande för att skapa underlag till slutrapport. Lägesrapportering sker i styrgrupp samt i Socialnämnden.

Slutrapport

Sammanställs utifrån dokumentation och insamlat underlag.

Resultatspridning

Delresultat och lägesrapport sprids till övriga enhetschefer i kommunen via möten. Resultat av slutrapport går ut till hela kommunen och även till andra kommuner som kan ha nytta av att ta del av projektet.

Styrgrupp

Maria Ek, projektledare

Mojgan Alimadad, vård-och omsorgschef

Lena Nilsson Sääf, områdeschef

Peter Källman, kulturstrateg Kultur- och fritidsförvaltningen

Helene Fröjd, enhetschef Edsvägen 16

Resultatspridning

Delresultat och lägesrapport sprids till övriga enhetschefer i kommunen via möten. Resultat av slutrapport går ut till hela kommunen och även till andra kommuner som kan ha nytta av att ta del av projektet.

Målet är att sprida information om projektet löpande samt dela de resultat som projektet ger. Resultatet sprids i och utanför kommunen genom slutrapport och presentationer. En del av utvärderingen består i bildmaterial som kan användas för att visa goda exempel under och efter projekttiden. En förhoppning är att det ska bidra till diskussioner och nya initiativ som rör bland annat värdegrund och kultur inom vård och omsorg.

TIDPLAN Bilaga 1

	AUG 2015	SEP	OKT	NOV	DEC	JAN 2016	FEB	MARS	APRIL	MAJ	JUNI	JULI	Kommentar
Kartläggning													
Förankring													
Genomförande aktiviteter													Aktivitetsplan formuleras i samarbete med kulturombud
Uppföljning aktiviteter													Uppföljning sker varje vecka
Dialog med boende													Bygger på samtal och levnadsberättelser
Uppstart planeringsmöte kulturombud				→	→	→	→	→	→	→	→	→	Planeringsmöten sker 1 gång/vecka
Uppstart Mötesplats					→	→	→	→	→	→	→	→	Mötesplats startar varannan vecka för att sedan hållas varje vecka
Uppstart styrgrupp					→	→	→	→	→	→	→	→	Möten hålls varje månad
Fortbildnings- tillfälle personal													Detta sker gemensamt med de stora arbetsplatsträffarna.
Dialog med personal													Detta sker främst genom APT per avdelning
Utvärdering													
Enkät personal													
Anhörigträff													
Utvärdering Mötesplats													I samarbete med Elin Zetterberg, samordare Mötesplatser
Dokumentation och lägesrapport													Sker löpande. Lägesrapportering sker enligt ö k samt i styrgrupp
Slutrapport													Spridning i och utanför kommunen.
Resultat- spridning													Till personal och övriga i kommunen.

Tillväxtstrategi Östhammars kommun

10 december 2014, reviderad 11 februari 2015

1	SAMMANFATTNING	3
2	INLEDNING.....	4
2.1	Bakgrund.....	4
2.2	Syfte, mål och organisation	4
2.3	Viktiga framgångsfaktorer för en tillväxtstrategi	5
2.4	Läsanvisning	6
3	TILLVÄXTENS GEOGRAFI	6
3.1	Utvecklingstendenser	6
3.2	Förutsättningar att påverka	8
4	ÖSTHAMMARS UTGÅNGSLÄGE.....	9
4.1	Befolkningsutveckling och attraktionskraft.....	9
4.2	Utbildningsnivå, utbildningskvalitet och kompetensförsörjning.....	11
4.3	Pendling och infrastruktur.....	13
4.4	Näringsliv och sysselsättning	14
4.5	Bostadsförsörjning	18
4.6	Attityder och kommunal service.....	20
5	MÅLBILD FÖR ÖSTHAMMAR 2020.....	24
6	STRATEGIER FÖR TILLVÄXT	24
6.1	Förhållningsätt för strategierna	24
6.2	Kontinuerlig befolkningsökning.....	25
6.3	Ett näringsliv och entreprenörskap som utvecklas starkt	25
6.4	Tydliggöra Östhammars roll i regionen.....	26
BILAGA 1	HANDLINGSPLAN.....	27

1 Sammanfattning

Det finns i Östhammars kommun en stabilitet som andra kommuner bara kan se på med avund. Antalet invånare har förändrats marginellt sedan 1950-talet, inga stora utflyttningsvågor. Det finns två stora och flera små arbetsgivare i kommunen som bidragit med arbetstillfällen i både hög- och lågkonjunktur och arbetslösheten är låg. Det finns också inom kommunen flera aktiva lokalsamhällen som med engagemang bidrar till en stark känsla för det lokala. Detta sammantaget bidrar till en välmående och stabil kommun där människor trivs och blir kvar.

Samtidigt borde det utifrån det geografiska läget, den attraktiva kustmiljön och den goda arbetsmarknaden finnas förutsättningar att locka fler till kommunen. På sommarhalvåret lockar Roslagskusten många sommar- och delårsboende som bidrar till att stärka det lokala näringslivet. De stora arbetsgivarna i kommunen lockar med relativt höga löner och trygga anställningar vilket får människor att pendla till kommunen. Det finns också med närheten till Stockholm och Uppsala, två kraftigt växande storstadsregioner, möjligheter i form av att dels locka människor till boende i kommunen och dels integrera kommunen i en storstadsregion. Inte minst i takt med att kommunikationerna till denna förbättras.

I en tid när förutsättningarna för såväl näringsliv som kommuner snabbt kan ändras är det viktigt att hela tiden arbeta för att skapa så goda förutsättningar som möjligt för tillväxt i kommunen. Vad består då tillväxten i? Det kan handla om att företagen växer och bidrar till fler arbetstillfällen. En växande befolkning är en annan form av tillväxt. Men det kan också handla om en tillväxt av engagemang i viktiga frågor för utvecklingen av kommunen. För att kunna dra nytta av de goda förutsättningar som finns i kommunen och samtidigt få så stor utväxling som möjligt av de nya möjligheterna krävs det såväl brett engagemang som samordning. Kommunorganisationen, civilsamhället och näringslivet behöver jobba mot samma mål. Därför har kommunen initierat framtagandet av en tillväxtstrategi. I syfte att förankra och kommunicera kommunens ambitioner i att skapa tillväxt i kommunen och på bred front gemensamt arbeta mot en ökande befolkning, fler nya företag och ett bättre företagsklimat. De höga målsättningarna vittnar om kommunens ambitioner att höja takten i utvecklingsarbetet men de visar också viljan att ta ledarrollen för att samla och driva arbetet med ett tydligt fokus.

Den här rapporten ger en utgångspunkt för det arbete som nu tar vid. Rapporten har tagits fram i dialog med representanter från näringsliv, civilsamhälle och offentliga aktörer. Här finns det beskrivningar av utvecklingssituationen i Östhammars kommun idag. Det finns också beskrivningar av nationella och internationella utvecklingstendenser som kommunen har att förhålla sig till. Slutligen finns här en handlingsplan som anger ett antal åtgärder som förankrats i referens- och dialoggrupper.

Kort sagt: Östhammars kommun utgångsläge är gott, men utifrån ambitionerna att bli en än attraktivare miljö för boende, företagare och besökare måste de goda förutsättningarna förstärkas och utvecklas ytterligare. Det arbetet börjar nu!

2 Inledning

2.1 Bakgrund

Östhammars kommun har goda förutsättningar för tillväxt med välmående näringsliv och närhet till både Stockholm och Uppsala. Historiskt sett har kommunen trots detta haft en svag tillväxt mätt i befolkningsutveckling. Sedan 1950 har befolkningen ökat med något tiotal procent trots närhet till Uppsala och ett välmående näringsliv.

För att bidra till tillväxt har kommunen bjudit in representanter för såväl lokala utvecklingsgrupper och näringsliv för att engagera sig i arbetet med en tillväxtstrategi i kommunen. Det här arbetet har pågått under hösten men kommer att fortsätta fram till och med 2020.

2.2 Syfte, mål och organisation

Syftet är att ta fram en levande tillväxtstrategi som används av kommunorganisationen i samverkan med det övriga samhället. Tillväxtstrategin ska lägga grunden för de kommande årens arbete med att utveckla och förbättra Östhammars kommun med utgångspunkt i ett antal mål. Genom att utarbeta en tillväxtstrategi i nära samarbete med berörda aktörer inom näringslivet, kommunen och civilsamhället men också på regionförbundet och på länsstyrelsen synliggörs, kommuniceras och förankras kommunens ambitioner för att skapa tillväxt.

Tillväxtstrategin ska bidra till att kommunen präglas av starkt engagemang, stort ansvarstagande, öppenhet och en attityd att utvecklas tillsammans.

Målen i tillväxtstrategin är:

- En kontinuerlig befolkningsökning i Östhammars kommun som försörjer offentlig service och näringsliv med kvalificerad arbetskraft
- Ett näringsliv och entreprenörskap som utvecklas starkt och ger uttryck för att kommunen är en bra plats att investera i
- Att tydliggöra Östhammars roll och attraktion i huvudstadsregionen

Kopplat till målen ovan kommer kommunens styrtalet vara att:

- Antalet invånare i kommunen ska öka kontinuerligt (med 100 invånare/år)
- Företagsklimatet i kommunen ska vara starkt (topp 60 i Svenskt Näringslivs ranking, minst 130 nya företag/år samt NKI över 75)

Arbetet med tillväxtstrategi för Östhammars kommun har organiserats utifrån tanken om ett så brett deltagande som möjligt.

Styrgrupp: kommunchef, näringslivschef, samordnare mervärdesprogrammet, konsult Public Partner

Referensgrupp:

Position	Organisation
VD	Östhammarshem
Processledare	Teknikcollege Uppland
Affärsutvecklare	SKB
Egen företagare	Fritidsprodukter AB
Handelsutvecklare	Företag i Samverkan
EU-programsamordnare	Regionförbundet Uppsala län
Kommunchef	Östhammars kommun
Näringslivschef	Östhammars kommun
Projektsamordnare Mervärdesprogrammet	Östhammars kommun

Dialogmöten: har hållits med utvecklingsgrupper och företagsråd. Sammantaget har det varit ungefär 50 deltagare vid dessa möten. Tillväxtstrategin har också förankrats vid kommunstyrelsen i Östhammars kommun, det finns därmed en bred politisk enighet kring strategin vilket borgar för uthållighet i arbetet.

2.3 Viktiga framgångsfaktorer för en tillväxtstrategi

Att en tillväxtstrategi ska vara känd och levande är säkert lätt att hålla med om. Vad som är svårare är att göra en tillväxtstrategi levande och känd. Lite för ofta slutar arbetet med att det finns ett framtaget dokument som pliktskyldigt uppdateras en gång vartannat år. Men vilka faktorer är det som gör en tillväxtstrategi levande? Hur skapas engagemang över tid?

Arena för tillväxt har genomfört en studie av tillväxt- och näringslivsprogram.¹ Studien byggde på såväl en kvantitativ sammanställning av ett stort antal program och en kvalitativ djupdykning i ett antal kommuner som ansågs särskilt framgångsrika.

I studien framhölls ett antal framgångsfaktorer som:

- Gräv där du står, att se till sin kommuns resurser och möjligheter, men inte glömma att se sig som en del i ett större sammanhang
- Viktigt att processen för framställandet av programmet är anpassad för den lokala miljön
- Delaktighet och öppenhet i processen, vikten av att arbeta tillsammans med näringslivet
- Förståelse för varandras roller; politik, förvaltning och näringsliv

---

¹ Se <http://www.arenafortillvaxt.se/files/statistik/Omvarldsfakta/Nr114program.pdf>

- Programmet involverar hela kommunorganisationen, inte bara näringslivsfunktionerna, så att hela kommunen drar åt samma håll
- Engagerad politik som tydliggör att näringslivsfrågorna är viktiga
- Intern/extern kommunikation av näringslivsarbetet

Sammanfattningsvis kräver alltså ett framgångsrikt strategiarbete en kombination av djup och bredd. Samtidigt som kommunen som geografisk enhet ska förankras i ett större regionalt sammanhang ska också lokalsamhället involveras. Samtidigt som näringslivsföreträdare är centrala för att få till en klok strategi måste också kommunens tjänstemän involveras. Slutligen krävs det en engagerad politik som driver utvecklingen framåt i samarbete med kommunens invånare.

2.4 Läsanvisning

Detta dokument innehåller flera delar. För det första är dokumentet en utgångspunkt för Östhammars kommuns tillväxtstrategi. Genom en översiktlig nulägesbeskrivning av demografi, näringsliv, bostadssituation och andra tillväxtförutsättningar läggs grunden för det framtida arbetet. För det andra är dokumentet en överenskommelse kring vilka åtgärder som ska vidtas. Tidsperspektivet är här fram till och med år 2020.

Tillväxtens geografi bidrar till en teoretisk ram kring arbetet. Vilka faktorer är det som driver tillväxt? Vad består tillväxten av? Varför är den viktig?

Nuläget går in på fakta kring Östhammars kommun idag. Hur ser befolkningsutvecklingen ut historiskt sett? Vilka delar av näringslivet växer? Vilka är förutsättningarna för att växa framöver? Här finns också en swot över situationen idag.

Målbild och strategier beskriver hur arbetet är tänkt att se ut för att Östhammars kommun ska uppnå de mål som fastställts i programmet. Här presenteras konkreta strategier som är knutna till den önskvärda utvecklingen.

Handlingsplanen slutligen, är den mest konkretiserade delen av strategin. Denna är tänkt som en utgångspunkt för det närmaste årets arbete. Därefter ska den varje år uppdateras för att vara bidra till ett aktivt deltagande i strategins förverkligande.

3 Tillväxtens geografi

3.1 Utvecklingstendenser

På ungefär 100 år, från 1870-talet till början av 1970-talet, har Sverige kommit att bli ett av världens rikaste länder. En av de viktigare förklaringarna är att vi stod utanför två världskrig och vår intakta produktionsapparat kunde efter andra världskrigets slut export våra

produkter till ett sönderbombat Europa. Sveriges litenhet och perifera läge har tvingat fram en stor öppenhet mot omvärlden. Den ekonomiska krisen i början av 1990-talet var på många sätt en smärtsam upplevelse. Landet räddades av den förbättrade konjunkturen på 1990-talet, driven av globaliseringskrafter. Lite förenklat kan man säga att de lågkvalificerade industrijobben i små och medelstora industrier försvann för att till stor del ersättas av jobb inom tjänstesektorerna i högskoleorterna och storstäderna.

Den globala konkurrensen har skapat ett förändringstryck inom industrin som resulterat i hög produktivitet utveckling och tilltagande specialisering. Det innebär att allt färre anställda producerar allt mer i de traditionella industrierna. Om industrin tidigare var en inkörsport med låg tröskel för unga så är det idag kanske den svåraste branschen för unga utan erfarenhet och utbildning att ta sig in i. Istället är det den växande tjänstesektorn som har lättast för att ge unga fotfäste på arbetsmarknaden.

Globalisering och ett ständigt ökat fokus på kunskapsinnehåll i produkter och tjänster främjas av täthet. Företag och människor som arbetar på företagen är intresserade av att hitta den optimala miljön för arbetsplatser respektive boende. Arbetsmarknaden präglas allt mer av behovet av att hitta ”rätt” kompetens. Var är det lättast för företag och organisationer på tjänstemarknaden att hitta den kompetens man söker? Jo, där utbudet är som störst. Som exempel kan ett företag som väljer att lokalisera ett kontor i Uppsala göra det på grund av 1) bra lokaler till rätt pris 2) goda flygförbindelser från Arlanda 3) bra boendemiljöer för arbetskraften i kranskommunerna 4) bra tillgång på utbildad arbetskraft från universitetet och 5) närheten till Stockholm. Det är alltså lika mycket regionen runt Uppsala som lockar ett företag som kommunen i sig.

Sedan 1970 har nästan hela Sveriges befolkningsökning skett i de traditionella storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö och idag bor ungefär hälften av Sveriges befolkning i någon av dessa tre regioner. Städerna och deras omland har kommit att uppmärksammas allt mer och dess betydelse för tillväxten har lyfts fram inom såväl forskning som politik. Som invånare i en kommun spenderar du en stor del av din tid i det geografiska området som kommunen utgör. Men troligen spenderar du även en stor del av din tid i områden som tillhör andra kommuner. Arbete, utbildning och fritid, allt är idag mindre knutet till den närmaste boendemiljön än för 30 år sedan. I dagsläget utgör Stockholm-Solna LA-region² ett större geografiskt område än hela Skåne län och LA-regionen sträcker sig från Tierp i norr till Trosa i Söder.

Det finns tydliga nyttor av att hitta en regional arbetsfördelning mellan regionhuvudstaden och grannkommunerna. Det kan jämföras med specialiseringen inom näringslivet, med skillnaden att den här specialiseringen sker utifrån respektive Orts komparativa fördelar. Någon ort erbjuder bra och billiga boendemiljöer, någon annan ort har en specifik profil på sitt näringsliv och en tredje ort ligger bra till kommunikationsmässigt.

---

² SCB har delat in landet i LA-regioner (Lokala arbetsmarknader) som baseras på pendlingsströmmar mellan kommuner.

Genom att erbjuda ett rikt utbud av kultur och upplevelser så ökar möjligheterna att locka till sig nya invånare, investeringar och nya företag. De kulturella aktiviteterna tjänar också som marknadsförare för platsen. Aktiviteterna blir markörer för hur öppen och tolerant staden är och säger därmed något om stadens karaktär och vilka som bor där. Kulturen blir en konkurrensfördel och dörröppnare för de människor som man vill locka till sig. Det är därmed inte rimligt att avgränsa de kulturella och kreativa näringarna som en avskild del av ekonomin; istället måste vi förstå det strukturella beroendeförhållandet med övriga sektorer av ekonomin.

I motsats till dynamiken i ett industrisamhälle, som drar isär samhället ekonomiskt och socialt, så kan det kulturella kapitalet vara den systemövergripande kraften som drar i motsatt riktning. [REDACTED] betonar betydelsen av kulturen som sammanhållande kraft: *"att samla det kulturella kapitalet underlättar därmed för andra relevanta målsättningar som skapande och/eller förnyelse av den sociala väven och definierandet av en gemensam, trovärdig vision av lokal social och ekonomisk utveckling"*. Denna analys bygger också på insikten av att traditionella industriella kluster inte längre har samma roll i den lokala utvecklingen eftersom betydelsen av immateriella värden, baserade på kreativitet och innovation, ökat i betydelse. Kulturen får rollen som plattform för horisontell integration mellan verksamheter som traditionellt inte möts. Det är en annan roll än fritid, underhållning och turism som det beskrivs i den traditionella industristaden.

3.2 Förutsättningar att påverka

Om det förut gick att förlita sig på staten när det gällde lokal och regional utveckling är det idag upp till varje region och varje kommun att själv ta ansvar för de frågor som är viktiga. Utvecklingen skapas lokalt, i regionala sammanhang utifrån nationella och globala förutsättningar.

Att rätt hantera förutsättningar och utmaningar ställer stora krav på politiskt ledarskap. Det finns uppenbara risker för lokalt förtroendevalda att agera regionalt, utanför sitt lokala mandat, men det finns stora behov av att förstärka det lokala engagemanget på regional nivå. En fråga som är lätt att mobilisera kring är infrastruktur. För att man regionalt ska förbättra matchningen på arbetsmarknaden är tillgången på god infrastruktur mycket viktig.

Kommunerna måste också följa med sina invånare i deras rörelsemönster för att göra deras tillvaro så smidig som möjligt. Det handlar om att utifrån invånarnas vardag skapa samarbeten och lösningar på problem som utgår från deras – inte kommunorganisationens – behov.

4 Östhammars utgångsläge

4.1 Befolkningsutveckling och attraktionskraft

Befolkningsutveckling är grunden för en kommuns förutsättningar att bedriva någon form av verksamhet. Det är invånarna som finansierar verksamheten genom skattsedeln och det är ur invånarstocken som de folkvalda politikerna hämtas. Stort fokus läggs ofta på en befolkningsökning vilket beror både på ekonomiska och mer svårångade imageanknutna skäl. En kommun där befolkningen ökar ger en bild av popularitet och framåtanda.

Att påverka befolkningsutvecklingen är svårare. En uppenbar grundförutsättning för att öka befolkningen är att det finns tillgång till arbete. En majoritet av dem som flyttar över en kommungräns gör det på grund av studier eller arbete. Man flyttar till jobben eller för att utbilda sig till de framtida jobben. Satsningar på marknadsföringskampanjer har visat sig ha högst begränsade, om några effekter alls. Istället handlar det här om enträget arbete med att främja bilden av platsen utifrån olika perspektiv. Det ska vara attraktivt att leva, verka och besöka en plats, så skapas förutsättningar för fler att trivas där.³ Kommunikationer har kommit att bli en allt viktigare faktor när det gäller befolkningsutvecklingen. Att genom förbättrade kommunikationer knyta mindre orter till större regionala centra är en av de enskilt viktigaste faktorerna bakom befolkningsökning. Även här är det viktigt att komma ihåg kopplingen till jobben. Förbättrad infrastruktur bidrar till en större arbetsmarknadsregion, eller ur individens perspektiv: en större bostadsmarknadsregion. Kommunikationerna gör att fler bostäder blir möjliga att kombinera med ett befintligt eller framtida jobb.

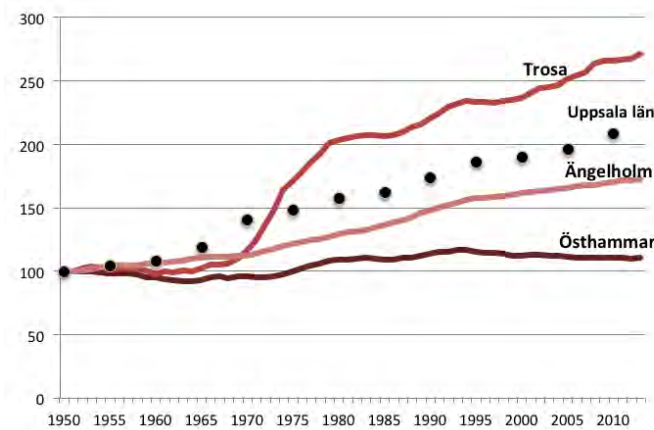
Befolkningsutvecklingen i Östhammar uppvisar en stabilitet över tid. Sedan 1950-talet har befolkningen ökat med ungefär 2 000 personer, vilket är en ökning på lite drygt 10 procent. Under samma tidsperiod har befolkningen i Uppsala län ökat med över 100 procent och befolkningen i exempelvis Trosa kommun⁴ med 170 procent.

---

³ Regeringskansliet, Näringsdepartementet. *Attraktionskraft för tillväxt och utveckling*. 2014.

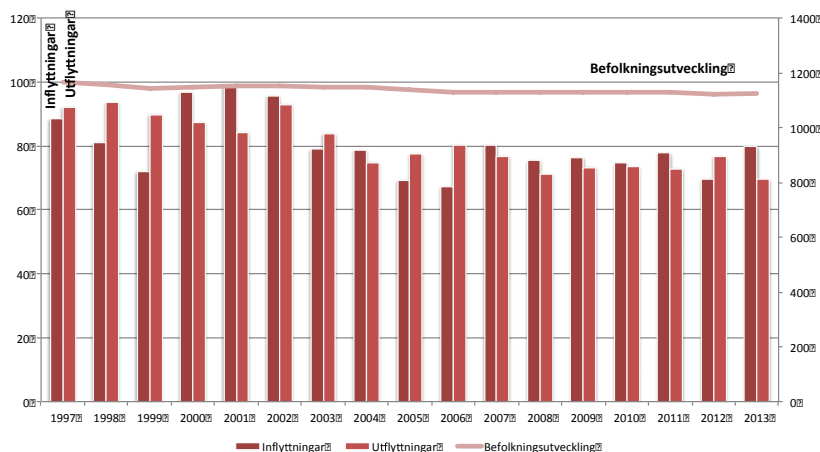
⁴ Jämförelsekommunerna Trosa och Ängelholm har valts i samråd med styrgruppen. Dessa kommuner har valts eftersom de dels är kommuner som lyckats i sitt tillväxtarbete och har likartade förutsättningar när det gäller närheten till större arbetsmarknader.

Figur 1. Befolkningsutveckling 1950-2013 (indexår 1950)

Ser vi till in- och utflyttning i Östhammars kommun är det tydligt att det i den ovan beskrivna bilden av stabilitet finns en förändring i form av flöden in och ut. Under 2000-talet har in- och utflyttningen varit ungefär 900 personer per år. Under de senaste fem åren har inflyttningen också varit högre än utflyttningen under fyra av åren.

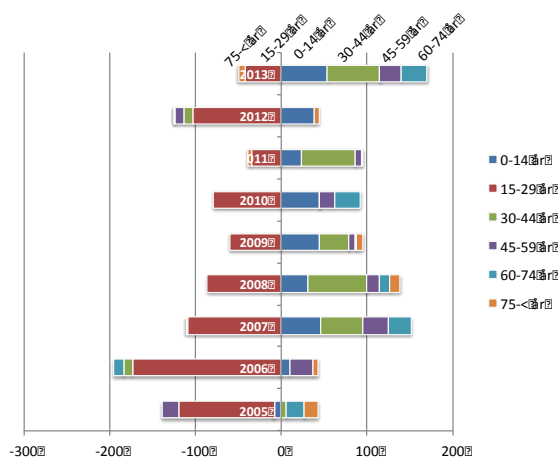
Figur 2. In- och utflyttning Östhammars kommun.

För att ytterligare fördjupa bilden av in- och utflyttning har vi delat in befolkningen i 15-årsklasser. Antalet in- och utflyttare i varje årsklass har vägts mot varandra vilket gett en nettosiffra, antingen positiv eller negativ beroende på om inflyttarna eller utflyttarna varit i majoritet. Nedan redovisas summan av in- och utflyttningen i varje årsklass för åren 2005-2013. Det som då blir tydligt är hur stor påverkan på befolkningsutvecklingen som ungdomsgruppen har. Den grupp som konstant bidrar till ett relativt stort nettoutflöde är gruppen 14-29 år. Under några år har denna grupp överstigit nettoinflyttningen i de andra

grupperna, exempelvis 2012, 2006 och 2005. I de övriga åldersgrupperna är det oftast ett nettoinflöde under de här jämförda åren. Notera här gruppen 60-74 år som troligen är en grupp inflyttare som bosätter sig i fritidshus. (Observera att åldersgrupperna inte ligger på samma ställe i varje stapel, beroende på om de vid det aktuella året haft ett positivt eller negativt netttotal flyttar de och läggs antingen till höger eller till vänster om y-axeln. Exempelvis växlar gruppen 75+ år mellan att ligga längst ut på höger sida av stapeln eller längst ut till vänster.)

Figur 3. Befolkningsutveckling i 15-årsklasser. 2005-2013.

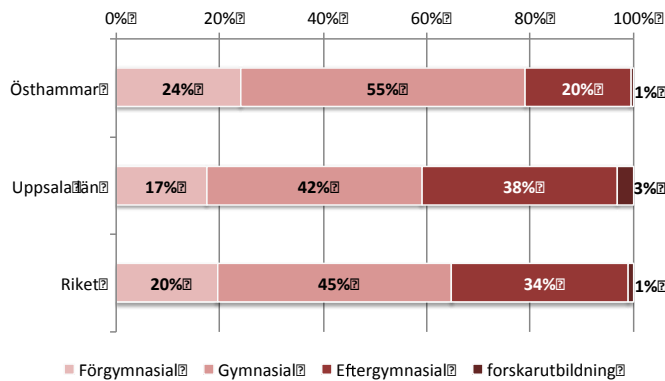
Sammanfattningsvis uppvisar alltså Östhammars kommun en stabilitet över tid när det gäller befolkningen. I denna stabilitet finns dock ett mönster som i stort sett liknar det som gäller i övriga landet. Ungdomarna flyttar från kommunen till studier på annan ort. Ett antal barnfamiljer och yngre par utan barn flyttar till kommunen vilket leder till ett positivt netttotal här, liksom i gruppen 60-74-år.

4.2 Utbildningsnivå, utbildningskvalitet och kompetensförsörjning

Utbildningsnivån i en kommun visar på flera saker. För det första speglar den det utbud av arbete och utbildning som finns och historiskt har funnits i kommunen. För det andra så visar utbildningsnivån vilken kompetens som finns att tillgå för företag som ser kommunen som en tänkbar etableringsort. För det tredje visar utbildningsnivån på något mer svårfångat, ett slags tradition och kultur.

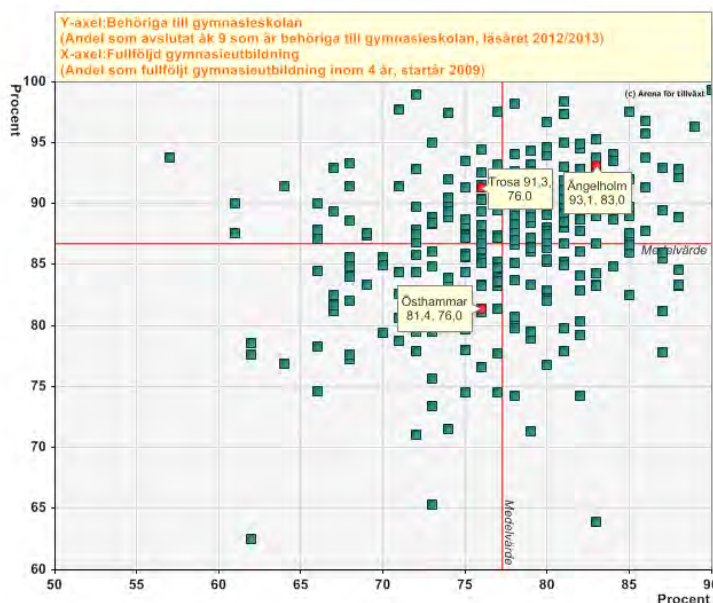
Utbildningsnivån i Östhammar är markant lägre än både Uppsala län och riket som helhet. Medan det i Uppsala län är 41 procent av invånarna som har eftergymnasial utbildning i någon form (38 procent eftergymnasial och 3 procent forskarutbildning) är motsvarande siffra i Östhammar 21 procent. Andelen med endast grundskoleutbildning är 24 procent i Östhammar medan den i länet är 17 procent.

Figur 4. Utbildningsnivå, Östhammar, Uppsala län och riket.

Ett mått på den nuvarande utbildningen i kommunen handlar om huruvida eleverna blir behöriga till i första hand gymnasiet och i andra hand högre studier vid universitet eller högskola. Nedan anges hur hög andel av eleverna i Östhammar som är behöriga till gymnasiet respektive högskola år 2012/13. Figuren visar också de övriga kommunerna i landet. Tydligt här är att Östhammar ligger under snittet både vad gäller behörigheten till gymnasiet och behörigheten till högre studier.

Figur 5. Behörighet till gymnasiestudier och högskolestudier.

Östhammar kommun har en lägre utbildningsnivå än riket och Uppsala län. Som det ser ut idag är också andelen behöriga till gymnasie- och högskolestudier lägre än riksgenomsnittet. Sammantaget indikerar detta en förhållandevis låg nivå på utbildningstraditionen i

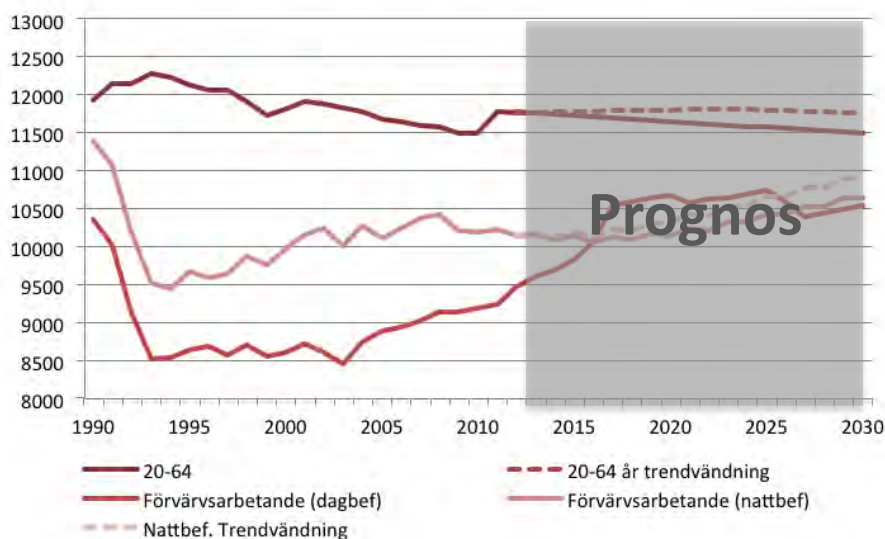
kommunen vilket riskerar att leda till en sämre matchning mot den arbetsmarknaden som finns i kommunen och regionen i stort. Samtidigt finns det i kommunen en stark arbetsmarknad och historiskt sett har det funnits relativt gott om jobb främst inom tillverkningsindustrin. Detta kan vara en av förklaringarna till att incitamenten till att vidareutbilda sig varit lägre i Östhammars kommun.

4.3 Pendling och infrastruktur

Pendlingen till och från en kommun ger en indikation på kommunens utbud av arbeten. Pendlingsmönstren ger också en bild av kommunens situation i den regionala hierarkin av in- och utpendlingsorter. Till Östhammars kommun pendlar det in ungefär 2 000 personer och antalet utpendlare är ungefär 3 000 personer. Det här indikerar att invånarna är beroende av andra arbetsmarknader än den som finns i kommunen för att försörja sig. Utvecklingen under de senaste åren har emellertid varit avstannande när det gäller utpendlingen och ökande när det gäller inpendlingen.

I en prognos framtagen för kommunens räkning av Sweco indikeras också att mönstret inom några år kommer vara omvänt. Under förutsättningar att investeringar görs enligt plan i Forsmark, Dannemora m.m. så kommer antalet inpendlare någon gång från 2017 att överstiga antalet utpendlare.

Figur 6. Utveckling och prognos, natt- och dagbefolkning Östhammars kommun.

Källa: Sweco/RAMS

Särskilt stor betydelse för relationen in- och utpendlare kommer troligen den påbörjade och planerade vägutbyggnaden av 288:an att ha. I en prognos gjord på uppdrag av SKB har denna väg konstaterats ha mycket stor påverkan på de befolkningsscenarioer som beskrivs. Eftersom en utbyggd 288:a leder till pendlingstider markant under timmen till Uppsala blir

effekten kraftig. I ett scenario uppskattas en utbyggnad ge en ökning av befolkningen med 15 000 personer fram till 2040.⁵

”Genom väginvesteringen inlemmas Östhammar i Storstockholm och det ger enligt beräkningen större positiv effekt på befolkning och sysselsättning än något annat scenarionalternativ.”

Det är med andra ord av avgörande betydelse att knyta Östhammar till Uppsala och Stockholm för att på så sätt främja utvecklingen i kommunen.

4.4 Näringsliv och sysselsättning

Om näringslivet i kommunen är välmående tenderar också kommunen att vara välmående. En positiv utveckling i näringslivet med efterfrågan på arbetskraft skapar tillväxt och möjligheter för invånarna att bygga sig en framtid i kommunen. Ett välmående näringsliv är samtidigt ömsesidigt beroende av en välskött kommunal organisation. Vård, skola och omsorg med hög kvalitet är något som framhålls som viktigt när företag tillfrågas om vad kommunerna bör tillhandahålla i form av service.

Sysselsättningsutvecklingen i Östhammars kommun är överlag positiv. Arbetslösheten (inklusive personer i program) i kommunen var 2013 endast 3,7 procent, att jämföra med riket där arbetslösheten är 6,7 procent. Ser vi till förvärvsfrekvensen i de yrkesverksamma åldrarna är den 83,5 procent, i Uppsala län ligger den på 77 procent och i riket 77,1 procent.

Om vi ser till sysselsättningens fördelning på branscher i kommunen är det tydligt att det finns en del stora arbetsgivare som sticker ut och sätter avtryck i statistiken. I tabellen nedan redovisas sysselsättningsutvecklingen och andelen sysselsatta per bransch i kommunen.

Tabell 1. Sysselsättningsutveckling Östhammars kommun (2008-2012)

	2008	2012	Utveckling	Utveckling (%)	Andel av sysselsatta (2011)
tillverkning och utvinning	2 294	2 174	-120	-5%	23%
energiförsörjning; miljöverksamhet	1 033	1 268	235	23%	14%
vård och omsorg; sociala tjänster	1 309	1 393	84	6%	15%
utbildning	891	909	18	2%	10%
företagstjänster	726	869	143	20%	9%
byggverksamhet	568	711	143	25%	8%
handel	615	641	26	4%	7%
jordbruk, skogsbruk och fiske	326	449	123	38%	5%
Hotell och restaurang	135	166	169	25%	2%
Kulturella och kreativa näringar	265	275	287	8%	3%

⁵ SKB. Socioekonomiska effekter av stora investeringar i Östhammar – en framtidsstudie. 2007.

Branschen energiförsörjning sticker ut i Östhammars kommun jämfört med riket. Den här branschen brukar inte sysselsätta mer än något fåtal procent av det totala antalet sysselsatta i en kommun. I Östhammar är branschen den näst största efter tillverkning och utvinning. Det är Forsmark som sätter avtryck i statistiken och det är även Forsmark som bidrar till att sysselsättningsutvecklingen varit positiv de senaste åren inom denna bransch, totalt har antalet sysselsatta ökat med 23 procent åren 2008-2012. Andra tillväxtbranscher är bygg (+25 procent), företagstjänster (+20 procent), hotell och restaurang (+25 procent) och jordbruk (+38 procent). När det gäller tillväxten i jordbrukssektorn finns det dock en del frågetecken kring den egentliga tillväxten i branschen. På nationell nivå har inte sysselsättningen ökat och antalet årsarbeten har minskat med drygt 8 000 personer under åren 2008-2012.⁶

Den enda bransch som minskat antalet sysselsatta under perioden är den i kommunen största branschen, tillverkning och utvinning. Här har antalet sysselsatta minskat med fem procent mellan åren 2007 och 2011. Sett över tid är minskningen tydlig i och med finanskrisen 2008. Därefter har antalet sysselsatta ökat något men inte nått upp till samma nivå som året innan krisen.

4.4.1 Lönesummor

Lönesummans utveckling är viktig som en indikator på hur väl näringslivet utvecklas och vilka jobb som finns i kommunen. Lönesumman visar också vilken köpkraft som finns i kommunen och utgör alltså ett tillväxtmått på lokal nivå. Genom lönerna skapas möjligheter för lokalt näringsliv i form av handel och tjänster som konsumeras.

I tabellen nedan beskrivs lönesummans utveckling i kommunen åren 2005-2012. Vi har delat in den i olika grupper för att ge en bild av hur utvecklingen skiljer sig åt. Som jämförelse har vi tagit kommunerna Uppsala, Trosa och Ängelholm. Här blir det tydligt att utvecklingen hos dagbefolkningen (de som arbetar i kommunen) överstiger den hos nattbefolkningen (de som bor i kommunen), det tycks alltså vara inpendlare som har den kraftigaste löneutvecklingen i kommunen. Utvecklingen av lönesumman är lägst i Östhammars kommun av de här jämförda kommunerna sett till nattbefolkningen.

I tabellen redovisas också hur kvinnornas lönesumma förhåller sig till männens (hos de boende i Östhammar). Här ser vi att kvinnornas lönesumma endast utgör 64 procent av männens i Östhammar. I Trosa och Ängelholm utgör kvinnornas lönesumma 72 respektive 70 procent av männens och i Uppsala 78 procent. Det här indikerar en uppdelning mellan kvinnors och mäns yrken i kommunen, där männens yrken tycks vara mer välbetalda.

---

⁶ En förklaring till ökningen kan vara att det startats en del företag inom jordbrukssektorn där personer är anställda men inte plockar ut särskilt hög lön. Den viktigaste förklaringen är dock en förändring i hur personer 65 år och äldre klassificeras i statistiken. Denna ändring gjordes mellan åren 2010 och 2011 och där ökar också antalet sysselsatta markant.

Tabell 2. Lönesummans utveckling och fördelning (2005-2012)

	Kvinnors andel av männens lönesumma (nattbef, %)	Utveckling 2005- 2012 (nattbef, %)	Utveckling 2005- 2012 (dagbef, %)
Uppsala	78%	39%	39%
Östhammar	64%	30%	40%
Trosa	72%	33%	31%
Ängelholm	70%	36%	48%

Källa: SCB

Att konstatera att kvinnorna har en lägre lönesumma än männen går alltid att förklara med olika strukturella faktorer. Branschfördelningen med en tyngd för traditionellt mansdominerade arbetsplatser som energiförsörjning och tillverkning- utvinningsindustri påverkar här naturligtvis. Det har inte ingått i denna nulägesanalys att göra en genomgående uppdelning av statistiken mellan kvinnor och män. Troligen speglar dock lönesumman en skillnad mellan kvinnor och män som återfinns även i andra delar av näringslivet och samhällslivet. Här kan det finnas anledning att fördjupa kunskapen om exempelvis utbildningsval, branschfördelning och pendlingsmönster utifrån skillnader och likheter mellan män och kvinnor i Östhammar.⁷

4.4.2 Nyföretagande och näringslivsstruktur

Både företagandet och nyföretagandet ligger i Östhammar under den genomsnittliga nivån i riket. Kommunen tycks ha en struktur som förlitar sig till ett antal större arbetsgivare vilket håller nere såväl andelen företag som andelen nystartade. Företagsstrukturen i Östhammar är baserad på ett fåtal stora företag, många enmansföretag och ett antal företag i mellanskiktet. Jämfört med riket är det en högre andel företag i framför allt den minsta kategorin med 0 anställda. Utvecklingen i respektive storleksklass är dock likartad i Östhammar som i resten av landet (redovisas ej i tabell). Sett över tid så minskar andelen företag i både den största (50 anställda eller fler), och den näst största kategorin (10-49 anställda).⁸

Tabell 3. Andel arbetsställen efter storleksklass

Region	Andel i procent					Totalt
	Storlek antal anställda					
	0	1-9	10-49	50-		
Östhammars kommun	74,1	20,9	4,2	0,8		100
Uppsala län	70,1	23,8	4,9	1,1		100
Riket	68,8	24,7	5,3	1,2		100

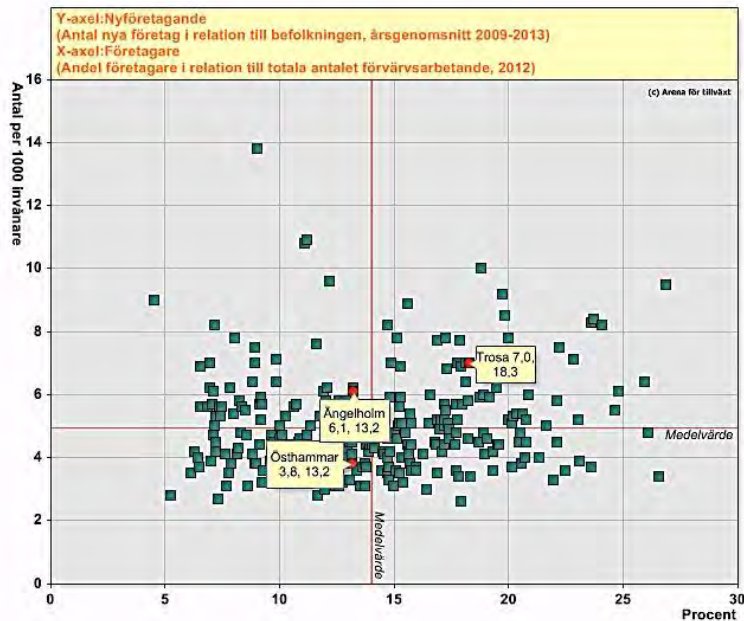
Källa: Statistiska centralbyrån, Företagsregistret

⁷ Region Värmland. Hur Värmland blir en vinnare genom jämställd tillväxt – en nulägesanalys. Fakta i korthet, 2012.

⁸ Se www.regionfakta.com/Uppsala-lan, 2014-11-11.

Andelen företagare och andelen nystartade företag i Östhammar placerar kommunen i det lägre skiktet jämfört med andra kommuner i Sverige.

Figur 7. Andel företagare och andelen nystartade företag i befolkningen.

Källa: Arena för Tillväxt

Samtidigt som nyföretagandet i kommunen av tradition är lågt har ökningen av antalet nystartade företag varit relativt hög de senaste åren. I förhållande till befolkningen har antalet nystartade företag ökat från 7,6 år 2007 till 9,3 år 2012 vilket är en ökning på 22 procent. Fortfarande ligger Östhammar efter riket och andra jämförda kommuner men utvecklingen tycks gå åt rätt håll.

Tabell 4. Utveckling nystartade företag 2007-2012.

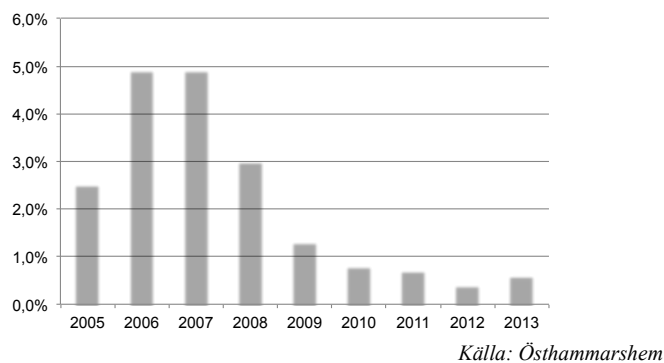
	Nystartade per 1000 inv, 2007	Nystartade per 1000 inv, 2012	Utv 2007-2012 (%)
Östhammar	7,6	9,3	22%
Uppsala (kommun)	10,5	12,2	16%
Trosa	13,4	12,2	-9%
Ängelholm	10,8	11,5	6%
Riket	9,9	11,5	16%

Källa: Tillväxtanalys

4.5 Bostadsförsörjning

En förutsättning för att kunna öka befolkningen i kommunen är att det byggs fler småhus och lägenheter. Det här är en inte helt enkel avvägning mellan utbud och efterfrågan. För att det ska löna sig att bygga behövs det en stabil efterfrågan på nya bostäder. Men för att kunna locka nya invånare till kommunen behövs det samtidigt attraktiva bostäder. Enligt uppgift från kommunen finns det idag exempelvis ett hundratal byggklara småhustomter detaljplanerade och klara i kommunen. Det som behövs är någon som vill bygga och vågar satsa. Det kommunala bostadsbolaget Östhammarshem har under senare tid byggt ett antal nya lägenheter och fler planeras. Vakansgraden har under de senaste åren också minskat markant vilket visar på en tydligt ökad efterfrågan. Under de kommande tre åren har Östhammarshem planer på att bygga ungefär 44 lägenheter i kommunen (byggstart är beroende av planläggning och efterfrågan).

Figur 8. Vakansgrad Östhammarshems bestånd, 2005-2013.

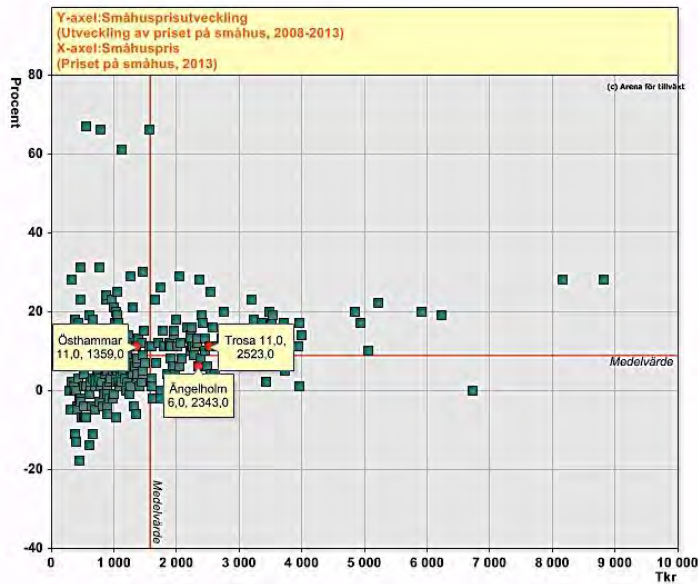

Ser vi till småhusprisernas utveckling följer de i stort utvecklingen i riket. Åren 2008-2013 har de ökat med 11 procent och ligger idag i genomsnitt på 1 359 tkr. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att av småhusen i Östhammars kommun består nästan hälften av fritidshus (46 procent).

I en analys gjord på uppdrag av Östhammars kommun⁹ konstateras det att oavsett om befolkningen i kommunen kommer öka eller inte kommer behovet av bostäder för befolkningen i åldrarna 70+ att öka. Det finns också anledning att investera i boenden av ”högprofilkaraktär” det vill säga boenden som finns i miljöer och har en sådan utformning att de sticker ut i förhållande till övrigt bostadsbestånd. Det rekommenderas också att ha en god beredskap för kommande utbyggnad av väg 288 eftersom den väntas leda till ökad efterfrågan på bostäder.

⁹ MWA Konsult&Invest AB. *Bostadsförsörjningsprogram för Östhammars kommun – med sikte på 2030*. Utkast, 2012.

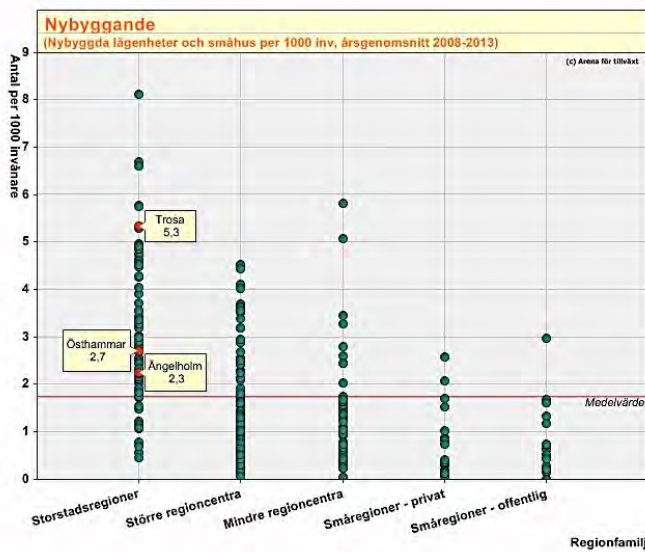
Figur 9. Småhuspriser och deras utveckling.

Källa: Arena för tillväxt

När det gäller nybyggande ligger Östhammars kommun något över snittet i riket. Det har byggts ungefär 2,7 lägenheter och småhus per 1 000 invånare i genomsnitt åren 2008-2013.

Figur 10. Nybyggande av småhus och lägenheter.

Källa: Arena för tillväxt

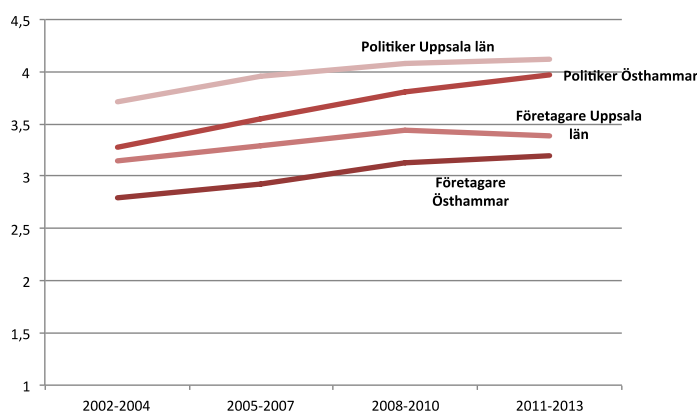
4.6 Attityder och kommunal service

En svårfångad dimension av näringslivsutvecklingen i en kommun är attityder och inställning till företagande och tillväxt. Det är lätt att säga att det i en kommun inte finns någon tradition av företagande eller att det råder dåligt samtalsklimat mellan kommunala företrädare och privata aktörer. Ofta brukar en allmänt ogin inställning till företagande gå under benämningen ”bruksanda”, ett slags paternalistiskt förhållningssätt där det är någon annan som ska se till att jag får ett jobb. Motsatsen skulle då vara den omtalade ”Gnosjöandan” där företagande och samarbete företag emellan finns i den lokala miljön sedan lång tid tillbaka.

För att i någon mån fånga in attityder och inställning till företagandet i Östhammars kommun har vi använt oss i första hand av Svenskt Näringslivs enkät som årligen går ut till företagare och vartannat år till politiker i samtliga Sveriges kommuner. Enkäten är den mest heltäckande som finns när det gäller relationen näringsliv och övrigt samhälle. Den ger också möjlighet att göra jämförelser över tid eftersom ungefär samma frågor ställts under de år enkäten funnits. I figuren nedan anges den övergripande uppfattningen om ”företagsklimatet i kommunen”. Skalan är 6-gradig där 6 motsvarar utmärkt och 1 dåligt. Observera att figuren redovisar ett genomsnitt av tre år i taget, detta för att det kan vara relativt stora skillnader från år till år i svaren.

Politikerna i Östhammars kommun har under åren blivit mer positivt inställda till företagsklimatet i kommunen. Åren 2002-2004 låg svaren nära 3 vilket är ett medelbetyg. Åren 2011-2013 var svaren sammantaget runt 4 vilket är en bra bit över medel. Från företagarna i kommunen har svaren gått från att ligga en bit under medel till en bit över medel under samma tidperiod. Jämfört med alla kommuner i Uppsala län är skillnaderna relativt små under de senaste åren.

Figur 11. ”Vilket sammanfattande omdöme vill du ge företagsklimatet i kommunen?”

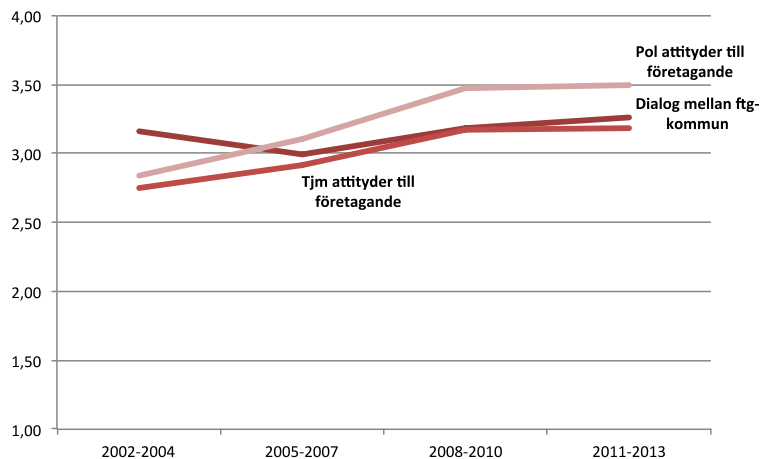

Källa: Svenskt Näringsliv

Ett antal frågor som ställts till företagarna i samma enkät gäller förhållandet mellan företagen och kommunens företrädare, tjänstemän och politiker. Även här ser vi en tydlig förbättring över tid i Östhammars kommun. När det gäller tjänstemän och politikerna

upplevda attityder till företagande hamnar svaren en bit över medelbetyg under åren 2011-2013. Detta är en förbättring jämfört med tidigare år. När det gäller den upplevda dialogen mellan företag och kommun är nivån här ungefär likartad 2011-2013 som 2002-2004.

Figur 12. Attityder till och dialog med företag (endast svar från företag)

Källa: Svenskt Näringsliv

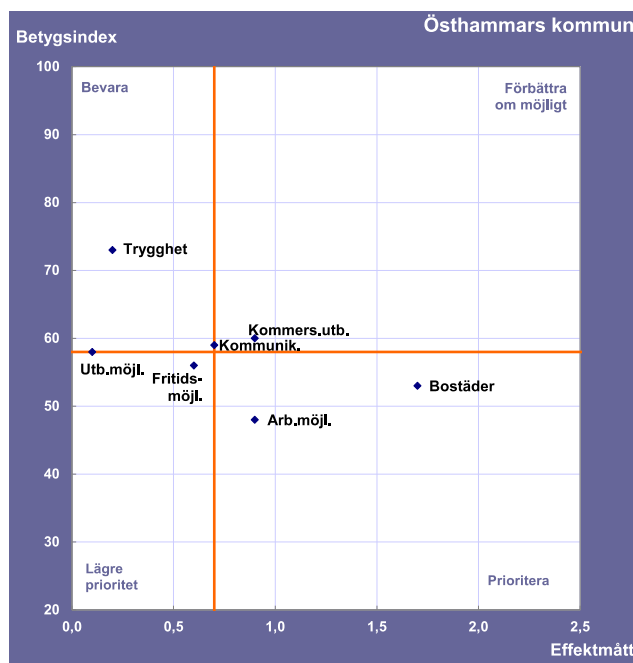
För att fånga in medborgarnas upplevelse av Östhammar som boendeort utifrån ett stort antal parametrar finns SCB:s återkommande medborgarundersökning. I den undersökning som genomfördes under våren 2014 finns det en del indikationer på vad medborgarna är mer eller mindre nöjda med vad gäller kommunen som boendemiljö (Nöjd Region-index, NRI). Den övergripande bilden är att medborgarna i Östhammar är ungefär lika nöjda som medborgare i riket överlag. Några områden sticker ut negativt eller positivt:

- Medborgarna i Östhammar är lika nöjda på sammantagen nivå som riksgenomsnittet
- När man jämför resultatet med kommuner i ungefär samma storlek befolkningsmässigt är resultaten lägre på områdena:
  - Bostäder,
  - Utbildningsmöjligheter,
  - Kommunikationer,
  - Kommersiellt utbud och
  - fritidsmöjligheter
- När det gäller tryggheten är medborgarna mer nöjda än riksgenomsnittet och än i kommuner av ungefär samma storlek

I en så kallad ”prioriteringsmatris” som tagits fram av SCB finns det beskrivet vilka områden som kommunen bör arbeta med att förbättra. Här är det bostäderna och arbetsmarknaden som bör prioriteras. Områden som inte är lika prioriterade men bör förbättras om möjligt är kommunikationer och det kommersiella utbudet medan tryggheten är det område som bör bevaras. Nu ska det poängteras att prioriteringsordningen är

framtagen utifrån hur stor påverkan en förbättring inom området förväntas ha på NRI-betyget. Kommunikationer exempelvis hamnar under kategorin förbättra om möjligt därför att medborgarna redan idag är relativt nöjda med kommunikationerna.

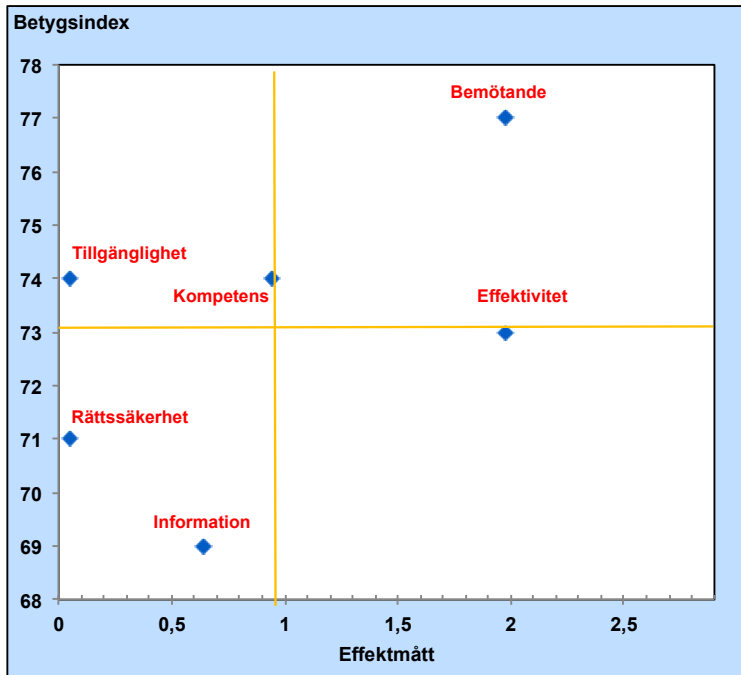
Figur 13. Prioriteringsmatris utifrån NRI-betyg.

Källa: SCB – Medborgarundersökningen

Ser vi till näringslivets och privatpersoners syn på Östhammars kommun som en leverantör av tjänster (exempelvis miljöärenden, mark- och exploatering m.m.) har kundnöjdheten enligt NKI ökat något sedan 2011. I dagsläget (mätning gjord 2013) ligger den totala kundnöjdheten på 69, att jämföra med 65 år 2011. Möjligheterna att förbättra den totala kundnöjdheten finns framför allt inom områdena effektivitet och bemötande. På bemötande har kommunen redan ett relativt gott betyg och därför bör effektivitet prioriteras i handläggningen av ärenden som berör medborgare och företag.

Figur 14. Prioriteringsmatris utifrån NKI-betyg.

5 Målbild för Östhammar 2020

Östhammars kommun ska präglas av starkt engagemang, stort ansvarstagande, öppenhet och en attityd att utvecklas tillsammans.

Målet med tillväxtstrategin är:

- En kontinuerlig befolkningsökning i Östhammars kommun som försörjer offentlig service och näringsliv med kvalificerad arbetskraft
- Ett näringsliv och entreprenörskap som utvecklas starkt och ger uttryck för att kommunen är en bra plats att investera i
- Att tydliggöra Östhammars roll och attraktion i huvudstadsregionen

Konkret så är kommunens styrtalet att:

- Antalet invånare i kommunen ska öka kontinuerligt (med 100 invånare/år)
- Företagsklimatet i kommunen ska vara starkt (topp 60 i Svenskt Näringslivs ranking, minst 130 nya företag/år samt NKI över 75)

6 Strategier för tillväxt

6.1 Förhållningssätt för strategierna

För att Östhammars kommun ska kunna växa med den ambition som fastställs i målen med tillväxtstrategin måste ett antal pusselbitar läggas på plats. De här pusselbitarna är något som medborgarna och kommunorganisationen råder över tillsammans. För att skapa tillväxt i kommunen behöver såväl privata som offentliga aktörer bidra till utvecklingen. Det kan handla om att privata och offentliga aktörer tillsammans agerar för att skapa en ännu attraktivare centralort med exempelvis insatser för försköning av stadsmiljön.

Nedan presenteras ett antal strategier (numrerade) under vart och ett av de tre övergripande målen i tillväxtstrategin. Strategierna kräver i sin tur åtgärder (punkter under respektive strategi) som fördelas på ansvariga aktörer (medborgargrupper, företagsföreningar, kommunala nämnder m.fl). En aktör per strategi utses också till huvudansvarig vilket indikerar varifrån initiativet till åtgärder ska komma.

De markerade (fetade) åtgärderna är de som har prioriterats högst i samråd med referensgruppen, utvecklingsgrupperna och företagsrådet. Det är alltså dessa åtgärder som bör leda till aktiviteter i första hand.

6.2 Kontinuerlig befolkningsökning

1. Stärk kopplingarna till övriga i regionen med utgångspunkt i pendling och infrastruktursatsningar!
  - Bidra till möjligheter för arbetspendling, med observation på kvinnors och mäns olika resemönster
  - **Verka för en kollektivtrafik som möter behovet av arbetspendling**
2. Utveckla den redan höga sysselsättningsnivån!
  - **Upprätthåll den höga sysselsättningsnivån i kommunen genom att proaktivt verka för nyetableringar**
  - Uppmuntra och främja omställningsmöjligheter hos befolkningen i kommunen
  - Uppmuntra par-rekrytering/bredda arbetsmarknaden
3. Skapa möjligheter för fler att bosätta sig i Östhammars kommun!
  - **Utveckla fler attraktiva boendemiljöer**
  - Skapa relationer till fritidsboende, se dem som potentiella permanenta invånare i kommunen
4. Se till att befolkning och företag går i takt när det gäller kompetens!
  - **Utveckla utbildningsmöjligheterna i kommunen**
  - Erbjud ungdomar möjligheter till praktik vid de stora arbetsplatserna i kommunen
  - Stärk samarbetet med Uppsala universitet och SLU
  - Fokus på jämställdhet för att minska löneskillnaderna

6.3 Ett näringsliv och entreprenörskap som utvecklas starkt

5. Stärk individers möjligheter att växa genom att starta företag!
  - Verka för att fler ska våga ta klivet och starta eget företag
  - Främja entreprenörskap i skolorna
  - Skapa fler kontaktytor mellan ungdomar i kommunen och företagare
  - Stärk kopplingen mellan de gröna näringarna, kultur- och besöksnäringen
6. Verka för att fler företag ska växa och våga gå nya vägar!
  - Verka för en diversifiering av näringslivet i kommunen
  - **Stärk de små företagens möjligheter att växa och anställa fler**
  - Tillvarata de möjligheter som finns i mervärdesprogrammet
  - Stärka tillgången på höghastighetsuppkoppling för datatrafik, så att andelen hushåll/företag med 100 mbits/s överstiger 50 procent
7. Öppna kanaler och tydlig långsiktighet i relationen mellan kommunen och det omgivande samhället!
  - En etableringsstrategi som kommuniceras med företagen

- **Öppenhet och tydlighet i relationen mellan företag och kommunorganisation**
- **Stärk befintliga företagsnätverk och utveckla vid behov nya – beakta här särskilt den regionala dimensionen av näringslivet**

6.4 Tydliggöra Östhammars roll i regionen

8. Utveckla Östhammars regionala agenda!
  - Utveckla näringslivets regionala kontakter
  - **Positionera Östhammar i Storstockholms arbetsmarknadsregion**
  - Verka för ökad samordning mellan UL/SL
9. Se till att vägar och andra kommunikationer utnyttjas fullt ut!
  - **Låt väg 288 bli en katalysator för tillväxt, men hantera utbyggnad av boendemiljöer på ett strategiskt sätt**
  - Utveckla nya pendlingsmöjligheter till och från kommunen
  - **Tänk även på väg 76 och eventuell spårbunden trafik**
10. Stärk kommunen genom attraktiva lokalsamhällen!
  - Med utgångspunkt i den regionala strategin, se lokalsamhällena som komplement till varandra mer än konkurrenter
  - **Undersök möjligheter till att skapa täta bebyggelsemiljöer även i de små samhällena**
  - **Utveckla attraktiva boendekoncept i samverkan med byggherrar**

Bilaga 1 Handlingsplan

Handlingsplanen är det första årets lista för vad som bör göras. Här har varje strategi konkretiserats i ett antal åtgärder, varje åtgärd har en ansvarig aktör som har huvudansvar för att få något att hända. Under status anges i vilken fas åtgärden är. Är det ett ej inlett arbete, ett pågående arbete eller en avslutad åtgärd.

Huvudansvaret för handlingsplanen har kommunen, med kommunstyrelsen i spetsen. Ansvariga för åtgärderna kan vara olika aktörer beroende på var det anses lämpligast att lägga ansvaret. Ansvaret för genomförande av programmet är allas. Alla kan lämna positiva bidrag till tillväxten i Östhammars kommun och ju fler som bidrar desto stadigare står strategin.

Stärk kopplingarna till övriga regionen med utgångspunkt i pendling och infrastruktursatsningar!

Åtgärd	Ansvar	Aktiviteter
Bidra till möjligheter för arbetspendling, med observation på kvinnors och mäns olika resemönster		
Verka för en kollektivtrafik som möter behovet av arbetspendling		

Utveckla den redan höga sysselsättningsnivån!

Åtgärd	Ansvar	Aktiviteter
Upprätthåll den höga sysselsättningsnivån i kommunen genom att proaktivt verka för nyetableringar		
Uppmuntra och främja omställningsmöjligheter hos befolkningen i kommunen		
Verka för par-rekrytering och bredda arbetsmarknaden		

Skapa möjligheter för fler att bosätta sig i Östhammars kommun!

Åtgärd	Ansvar	Aktiviteter
Utveckla fler boendemiljöer i attraktiva lägen eller med nydanande utformning		
Bidra till utökade kontakter med de fritidsboende, se dem som potentiella invånare i kommunen		

Se till att befolkning och företag går i takt när det gäller kompetens!

Åtgärd	Ansvar	Aktiviteter
Utveckla utbildningsmöjligheterna i kommunen		
Erbjud ungdomar möjligheter till praktik vid de stora (och små) arbetsplatserna i kommunen		
Stärk sambandet med Uppsala Universitet och SLU		
Fokus på jämställdhet för att minska löneskillnaderna		

Stärk individens möjligheter att växa genom att starta företag!

Åtgärd	Ansvar	Aktiviteter
Verka för att fler ska våga ta klivet och starta eget företag		
Främja entreprenörskap i skolorna		
Skapa fler kontaktytor mellan ungdomar i kommunen och företagare		
Stärk kopplingen mellan de gröna näringarna, kultur- och besöksnäringen		

Verka för att fler företag ska växa och våga gå nya vägar!

Åtgärd	Ansvar	Aktiviteter
Verka för en diversifiering av näringslivet i kommunen, särskilt med bäring på de arbetsplatser som domineras av kvinnor		
Stärk de små företagens möjligheter att växa och anställa fler		
Tillvarata de möjligheter som finns genom stödsystemet (Mervärdesprogrammet)		
Stärka tillgången på höghastighets-uppkoppling för datatrafik, så att andelen hushåll/företag med 100 mbits/s överstiger 50 procent		

Öppna kanaler och tydlig långsiktighet i relationen mellan kommunen och det omgivande samhället!

Åtgärd	Ansvar	Aktiviteter
En etableringsstrategi som kommuniceras med företagen		
Öppenhet och tydlighet i relationen mellan företag och kommunorganisation		
Stärk befintliga företagsnätverk och utveckla vid behov nya – beakta här särskilt den regionala dimensionen av näringslivet		

Utveckla Östhammars regionala agenda!

Åtgärd	Ansvar	Aktiviteter
Utveckla näringslivets regionala kontakter		
Positionera Östhammar i Storstockholms arbetsmarknadsregion		
Verka för samordning mellan länstrafikbolagen (UL och SL)		

Se till att vägar och andra kommunikationsmöjligheter utnyttjas på rätt sätt!

Åtgärd	Ansvar	Aktiviteter
Låg väg 288 bli en katalysator för tillväxt, men hantera utbyggnad av boendemiljöer på ett strategiskt sätt		
Utveckla nya pendlingsmöjligheter till och från kommunen		
Tänk även på väg 76 och eventuell spårbunden trafik		

Stärk kommunen genom attraktiva lokalsamhällen!

Åtgärd	Ansvar	Aktiviteter
Med utgångspunkt i den regionala strategin, se lokalsamhällena som komplement till varandra (snarare än konkurrenter)		
Undersök möjligheter till att skapa täta bebyggelsemiljöer även i de små samhällena		
Utveckla attraktiva boendekoncept i samverkan med byggherrar		

Inrättande av två enheter för stödboende för ensamkommande barn samt projekteringsmedgivande för ytterligare en enhet.

Inledning

Oroshärdar och krig i vår omvärld skapar en sällan skådad flyktingström. Ett stort antal ensamkommande barn beräknas komma till Sverige under 2015 och 2016. Företrädesvis kommer barnen från Afghanistan, Eritrea, Syrien, Irak och Somalia eller är statslösa. Flyktingströmmarna förväntas inte minska inom överskådlig tid. De ensamkommande barnen, tillsammans med tillströmningen av vuxna flyktingar och flyktingfamiljer, ställer stora krav på Migrationsverket. Handläggningstiderna där ökar kraftigt vilket innebär att asyltiderna ökar och att beslut om permanenta uppehållstillstånd dröjer.

Migrationsverkets ansvar för ensamkommande barn begränsas till att ta emot asylansökan, anvisa barnet till en kommun och att utreda asylskälen. Boende och omvårdnad är kommunernas ansvar. Om Migrationsverket bedömer att det inte finns skyddsskäl i det enskilda fallet och asylansökan avslås svarar man därifrån för återresan till hemlandet.

Migrationsverkets prognos

Beräkningarna för 2015 rör sig mellan 140 000 och 190 000 asylsökande, varav 29 000–40 000 är ensamkommande barn. För 2016 ligger beräkningarna på mellan 100 000 och 170 000, varav 16 000–33 000 är ensamkommande barn. Migrationsverkets huvudscenario för 2015 är 160 000 asylsökande. Osäkerheten är dock mycket stor och Migrationsverket bedömer att det kan komma både färre och fler asylsökande än alternativen anger.

EU:s och enskilda medlemsstaters agerande kommer att ha en avgörande betydelse för hur många asylsökande som når Sverige framöver.

Lagstiftning och regeringsbeslut

Regeringen har snabbbehandlat en proposition om ändring i socialtjänstlagen som riksdagen förväntas fatta beslut om inom kort. Lagändringen beräknas träda i kraft den 1 januari 2016. Lagändringen innebär att en ny form av insatser för barn införs, s.k. stödboende. Ändringen kommer att avsevärt förenkla mottagandet av ensamkommande barn.

Lagstiftning

6 kap 1§ Socialtjänstlagen

Nuvarande lydelse:

Socialnämnden skall sörja för att den som behöver vårdas eller bo i annat hem än det egna tas emot i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende.

Föreslagen lydelse

Socialnämnden ska sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett: 1. familjehem 2. Hem för vård eller boende eller 3. Stödboende för barn och unga i åldern 16-20 år.

Barn i åldern 16-17 år får tas emot i ett stödboende endast om det finns särskilda skäl

Av författningskommentaren framgår att stödboende endast är aktuellt då det inte föreligger ett vård- och behandlingsbehov hos den unge. De särskilda skäl som gäller för barn i åldern 16-17 år kan vara att barnet bedöms vara moget och förberett för att på ett bra sätt klara av att bo och leva i eget boende/lägenhet och att barnet samtycker till detta.

Regeringsbeslut

Regeringen hr i samråd med alliansen beslutat att föreslå riksdagen en lagändring innebärande att tillfälliga uppehållstånd i vissa fall kan utfärdas istället för permanenta. Lagändringen kan enligt regeringen träda i kraft först i januari 2017. Ensamkommande barn och barnfamiljer kommer att undantas och kommer alltså även i fortsättningen att beviljas permanenta uppehållstillstånd när asylskäl föreligger.

Omedelbara behov av platser

Inom kort kommer behovet av plats på de egna HVB-hemmen inte kunna tillgodoses varför externa placeringar i HVB-hem även i fortsättningen kommer att behövas liksom placeringar i familjehem. Östhammars kommun konkurrerar med andra kommuner om de platser som står till förfogande på externa HVB-hem eller i de familjehem som är möjliga att rekrytera. Sammanlagt ansvarar kommunen nu för 62 barn varav 38 på kommunens HVB. Således är 19 barn placerade vid externa HVB och i familjehem

Förändringen av socialtjänstlagen kommer att ge möjlighet att placera vissa ensamkommande barn i stödboende med tillsyn.

Förvaltningen har nu hittat möjliga alternativ för stödboenden. Planeringen är att nyanlända ensamkommande barn även inledningsvis placeras i HVB samt att ungdomar på de befintliga HVB succesivt slussas ut till stödboende efter individuella bedömningar. Enligt den preliminära planeringen kan cirka 20 - 25 platser i stödboende tillkomma under de närmaste månaderna. Detta innebär kapacitet att ta emot sammanlagt 58 - 63 barn i kommunens egna verksamheter.

Ledningsorganisation för verksamheten mottagande av ensamkommande barn

Idag leds arbetet vid kommunens två HVB-hem av respektive enhetschefer på Östero och Solbacken. Enhetscheferna är underställda IFO-chefen och ingår i ledningsgruppen för IFO. På varje HVB finns en samordnare.

Med tanke på kommande stora krav på verksamheten har ledningsorganisationen diskuterats i förvaltningens ledningsgrupp. Tankar på en förändring av ledningsorganisationen har redovisats i Samverkan den 20 augusti 2015 samt vid berörda personalgruppers arbetsplatsträffar den 26 augusti 2015. Vid Samverkan den 22 oktober godkändes i huvudsak socialförvaltningens planering avseende förändrad ledningsorganisation.

Med tanke på verksamhetens omfattning och komplexitet kommer en verksamhetschef, underställd chefen för individ- och familjeomsorgen att inrättas. Underställda denne bibehålls enhetscheferna för Östero och Solbacken med dessas annex. Under förutsättning av projekteringsmedgivande för ytterligare en större enhet för stödboende kommer denna att ledas av ytterligare en enhetschef. Ledningsorganisationen kommer på detta vis att harmoniera med organisationen såväl inom IFO som VoO.

Sekretessbeläggning av lokalisering av asylboenden

På grund av ett stort antal bränder som misstänks vara anlagda i asylboenden och planerade sådana har Migrationsverket beslutat sekretessbelägga sina boendens lokalisering. Kommunchefen fattade därför den 28 oktober beslut om att även kommunens handlingar om lokalisering av boenden sekretessbeläggs.

Redan vidtagna åtgärder av förvaltningen

På grund av de brådskande omständigheterna har förvaltningen inlett överläggningar om lokaler i samarbete med Tekniska kontoret samt vidtagit rekryteringsförberedelser för anställning av fler boendeassistenter.

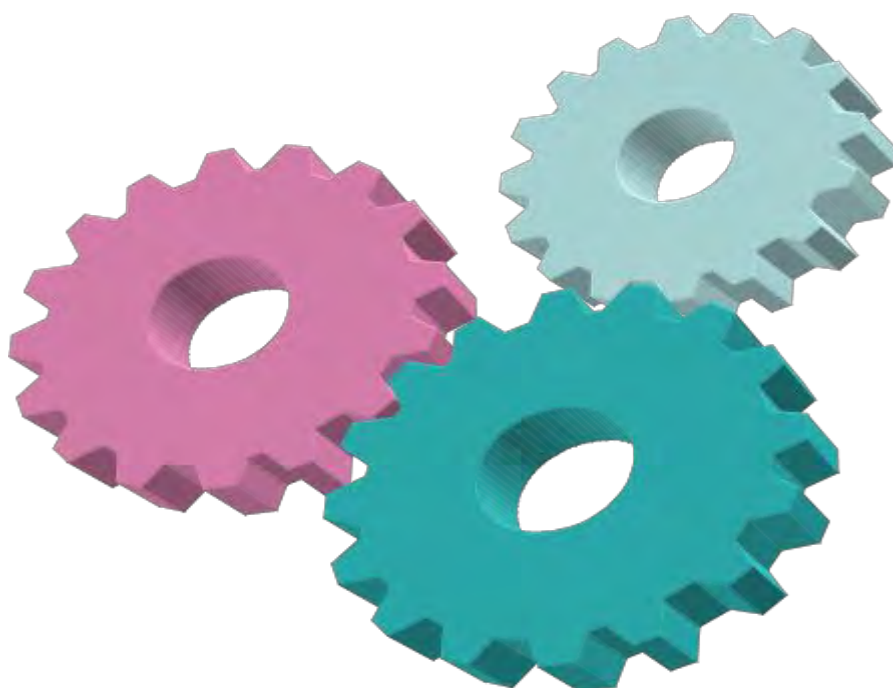
Förslag till beslut:

Socialnämnden föreslås besluta att inrätta 10 platser i stödboende för ensamkommande barn samt godkänna förvaltningens projektering av ytterligare 10 -15 platser i stödboende.

Närvård i samverkan

Handlingsplan 2015 - 2018

Politisk styrgrupp för närvård

2015-09-21

Styrgruppens handlingsplan för närvårdsarbetet i Östhammars kommun 2015-2018

Uppdrag enligt överenskommelse mellan huvudmännen:

Fortsatt utveckling av närvården i Östhammars kommun. Närvård innebär att innevånarna i Östhammars kommun ska kunna få sitt samlade behov av hälso-och sjukvård och social omvårdnad nära där de bor och vistas – utom den vård som behöver specialistsjukhusets specifika kompetens och resurser.

Fem grundläggande perspektiv:

Invånar-, folkhälso-, organisatoriskt-, ekonomiskt samt kompetensperspektiv.

Ärenden som behandlas inom närvårdsarbetet kan aktualiseras utifrån nationella krav, huvudmännens prioriteringar, beslut från den politiska styrgruppen samt från verksamheterna identifierade områden.

Närvårdens effekter:

Varje uppdrag som formuleras/beslutas ska syfta till förbättringar och mål och delmål uppnås. Styrgruppen, chefsgrupp samt arbetsgrupper ska kontinuerligt redovisa effekter, genom uppföljningar och utvärderingar av uppdragen vilka ska redovisas i den årliga verksamhetsberättelsen till huvudmännen.

Huvudmännens prioriterade områden:

Landstingets strategi för närvårdsarbete 2015 -2018 redovisar följande prioriterade områden

- Barn-och unga
- Äldre och multisjuka
- Psykisk ohälsa (alla åldrar)

Prioriterade insatser 2015

- Lokal utveckling inom ramen för den nationella satsning PRIO
- Samverkan kring barn och ungdom med psykisk/psykiatrisk problematik som behöver tvärprofessionell kompetens från olika verksamheter.

Dessa beskrivna områden utgör också Östhammars kommuns övergripande målområden. De redovisade områdena sammanfaller också med nuvarande uppdrag till och pågående arbete som genomförs med de verksamma arbetsgrupperna.

Styrgruppens uppdrag är att besluta om prioriteringar, analysera och utvärdera med helhetsperspektiv.

- Styrgruppen ska utveckla tydliga och strukturerade uppdrag till arbetsgrupperna.
- Att tillse att de personer är/eller ska tillsättas har erforderligt mandat från respektive huvudman att fatta beslut inom de områden som närvårdsarbetet innefattar.
- Rådgivningsrapporten 2014, beskriver behovet av tydligare mötesstrukturer. Gruppernas arbete effektiviseras genom en tydlig dagordning med vidhängande handlingar, kallelser, protokollförda möten och tydliga beslut.

Uppdrag:

1. Närvårdsenheten:

Närvårdsenheten utgör en särskild del av uppdraget i Östhammars kommun. Hösten 2014 genomfördes en organisationsöversyn med. bla uppdrag, behov, ledningsgrupp. I samband med detta analyserades följande gemensamma behov för utveckling:

- Analys av nyckeltal
- Inläggningsparametrar
- Oplanerade återinläggningar
- Inskrivning av korttidsplatser SoL och HSL definieras
- Fråga huruvida sjuksköterska i hemsjukvård kan återkoppla, skriva in via läkaren.
- Avtalsgenomgång. Avtalet har förlängts för närvårdsenheten och gäller fram till och med februari 2017. Nytt avtal/förändringar, kompletteringar ska redovisas senast början av 2016.
- Akutmottagningens/vårdcentralens rutiner för introduceringar av läkare och övriga medarbetare samt inläggningsparametrar.
- Generellt uppdrag: läkemedelsuppföljning.

Enheten (läkare och enhetschef, vid samtal med styrgruppen) har redovisat behov av samarbete eller på annat sätt fråga/ tydliggöra vad gäller uppföljningssamtal med utskrivna patienter

Arbetet med ovanstående fortsätter.

2. Vårdprocesser för äldre

- Uppföljning av tidigare beslutade uppdrag.
- Mobilt team för äldre som avser somatisk vård
- Implementering av länsgemensam rehabiliterings riktlinje. Samverkan mellan huvudmännen.
- Äldrepsykiatri uppmärksammas och prioriteras
- Förutsättningar för äldrecentral analyseras
- Generellt uppdrag vad gäller uppföljning läkemedel- Prioriterat område
- Risk och missbruksproblematik uppmärksammas.

3. Barn-och ungdom:

- Uppföljning/utvärdering av igångsatta projekt.(Barnhälsoteam, BUSS, tidigare upptäckter hos barn med motoriska svårigheter, SUF insatser inom Östhammars kommun)
- Gemensamma insatser inom området psykisk ohälsa, behov att tydliggöra uppdraget, tidiga upptäckter och gemensamma insatser.
- Risk och missbruk inom barn-och ungdomsområdet ska prioriteras.
- Gemensamt utvecklingsarbete för barn-och ungdomar med sammansatt neuropsykisk problembild
- Nyanlända flyktingar/ ensamkommande och placerade barn uppmärksammas
- Förskolepersonal, information/utbildning närvård
- Ideella sektorns betydelse för trygghet, stimulans
- Skolhälsan skola-landsting, utveckling av samverkan
- Samverkan med andra aktörer som ex. polis. (finns upparbetat inom skola, TRÖ samt socialförvaltning).
- Undvika att ungdomar med funktionsnedsättning men ej diagnos "faller mellan stolarna".

4. Beroendefrågor:

- Utvärdering av insatser enl. nationella uppdrag
- Fortsatta insatser inom ramen för nationella uppdraget
- Utvärdering i samverkan med vårdcentralerna vad gäller vårdplan/implementering
- Ta tillvara kompetenser i arbetsgruppen där fler aktörer arbetar ex. TRÖ (tryggare Östhammar) polisen i syfte att undanröja "stuprör".
- Området risk och missbruk inom barn-och ungdomsområdet ska prioriteras i samverkan med arbetsgrupperna barn/ungdom och psykiatri.
- Följa arbetet med landstingets planerade länsintegrerad mottagning, utifrån ett närvårds-och Östhammarsperspektiv.

5. Psykisk ohälsa:

- Psykisk ohälsa för samtliga målgrupper prioriteras (barn, unga, vuxna, äldre) med övriga arbetsgrupper
- Uppföljning av överenskommelse och lokal handlingslinje PRIO,
- Brukarorganisationerna delaktighet utvecklas: utveckla och tydliggöra uppdraget hos brukarorganisationerna. Styrgruppen ställer krav på fler aktörer/brukarorganisationers medverkan.
- Följa det kartlägningsprojekt som påbörjades 2015 av psykiatrienheten vid akademiska sjukhuset för målgruppen personer med allvarlig psykisk funktionsnedsättning och behov av samordnad arbetslivsinriktad rehabilitering till arbete.
- Uppföljning av kartlägningsprojekt (Psykiatrienheten vid AKKS, tidigare kartläggning inom PRIO inom kommunen).

6. Chefsgruppen: områden för beredning:

- Tydliggöra mål och processer
- Vårdcentralernas utveckling i ett närvårdsperspektiv
- Ambulansdirigeringen övertas av landstinget. Rådgivningsrapporten 2014 visar på brister i tidigare statistikunderlag gällande transporter Östhammars kommun-Specialistsjukhuset, för att kunna erhålla en rättvis kostnadsbild i jämförelse mellan inläggning på Närvårdsenheten kontra specialistsjukhuset samt platser som skulle kunna undvikas med Närvårdsenheten som resurs.
- Följa arbetet med organisationsutveckling avseende palliativ vård i länet med betoning på SAH, utifrån nationella riktlinjer.
- Digital utvecklig E-hälsa.
- Översyn om hur familjecentrerat arbetssätt kan utvecklas. T.ex. mobila verksamheter.
- Förslag till ny betalningsansvarslag. Konsekvensanalys.
- Hur undvika återinläggning vid Akademiska sjukhuset som inte är nödvändiga om vårdkedjan fungerar.
- Målgruppen personer med funktionsnedsättning, åldersgruppen 18-65år i gråzon. Den målgruppen växer – egen grupp vid behov alt beskrivs i materialet som helhet.

7. Kommunikationsplan 2016-2018

- Information om syfte, insatser, målgrupper har stor betydelse och är en framgångsfaktor för att ta tillvara resurser, öka insikten om närvården i Östhammars kommun.
- Samtliga grupper får uppdraget att inventera behov och föreslå insatser till kommunikationsplan för 2016-2018.
- Förslagen redovisas till politisk styrgrupp i december 2015

Östhammar 2015-10-20

Internkontroll: arbetsmiljö IFO

Som en del av internkontrollplanen för socialförvaltningen 2015 ingår att arbetsmiljön för medarbetare inom individ- och familjeomsorgen (IFO) ska kontrolleras. Kontrollsystemet för detta är huruvida arbetsplatsträffarna (APT) följer gällande samverkansavtal.

I gällande samverkansavtal framgår det att arbetsplatsträffar ska anordnas minst en gång per månad med undantag för semesterperioden. Med arbetsplats avses minsta arbetsenhet där arbetsledare har både verksamhets- och personalansvar. Ett syfte med träffarna är att ge alla medarbetare möjlighet till ökad delaktighet och ansvarstagande. Träffarna ska dokumenteras i form av minnesanteckningar och placeras lättåtkomligt för alla inom enheten. Vidare ska det finnas en stående dagordning samt ärendelista som ska finnas tillgänglig för alla deltagare minst en vecka i förväg. Enligt avtalet ska hälso- och arbetsmiljöaspekterna integreras i verksamheten och tas upp vid arbetsplatsträffarna.

Vid kontrollen har minnesanteckningar från arbetsplatsträffar september 2014-augusti 2015 begärts in av de fem enheterna inom IFO, det vill säga barn- och ungdomsgruppen, vuxengruppen, Solbacken, Östero och boendestödet. Samtliga inkom med svar relativt fort, vilket tyder på att minnesanteckningarna finns lättillgängliga. Vidare visar detta således att kravet gällande ”minsta arbetsenhet” är uppfyllt. Minnesanteckningarna visar att de fem enheterna har haft arbetsplatsträffar minst en gång i månaden med undantag för semesterperioden.

Kontrollen visar att hälso- och arbetsmiljöfrågan inte alltid behandlas i den omfattning den borde. I vissa fall nämns ämnet inte alls i minnesanteckningarna och i vissa fall finns det med som en punkt, men någon faktisk diskussion tycks inte ha förts då endast rubriken står med.

Slutsats: Internkontrollen visar att arbetsplatsträffarna inom IFO i stort följer samverkansavtalet. En förbättring som kan ske är att punkten gällande hälso- och arbetsmiljöfrågan alltid finns med på dagordningen och, om behov finns, diskuteras i större omfattning.

Med anledning av internkontrollen har IFO-chefen meddelat alla chefer inom IFO att punkten och utrymmet ska finnas med på dagordningen till arbetsplatsträffar.

Gabriella Westerberg
HR-generalist, STAB

Socialkontoret

Enligt 4 kap 1§ SoL 20150701-20150930

Beslutsdatum/ avbrott	Beslut	Skäl till ej verkställt beslut	Vidtagna åtgärder för att verkställa/i avvaktan på insatsen Övrigt
2014-09-18	Kontaktfamilj (ifo)	Annat skäl	Uppstart senarelagd pga handlägggarbyte. Beslutet verkställt 2015-09-19.
2014-10-09	Kontaktperson (of)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare.	Den enskilde har tackat nej till erbjudande 20150928
2014-11-27	Kontaktperson (ifo)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare.	Har insats i form av råd och stöd socialsekreterare
2015-02-05	Kontaktperson (of)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare.	Beslutet verkställt 2015-08-17.
2015-02-09	Kontaktperson (ifo)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare.	Avbrott i verkställighet.
2015-02-20	Särskilt boende (äo)	Resursbrist, saknar lämplig bostad	Tackat nej till ett erbjudande och erbjudits bostad from 150801 Verkställt 2015-10-01
2015-03-06	Kontaktperson (ifo)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare.	
2015-03-09	Kontaktperson (ifo)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare.	
2015-03-11	Kontaktfamilj (ifo)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare.	
2015-03-11	Kontaktfamilj (ifo)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare.	
2015-03-13	Kontaktperson (ifo)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare.	Ett möte med den enskilde och ev. kontaktperson 151014.
2015-03-27	Kontaktperson (of)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare.	
2015-04-08	Kontaktfamilj (ifo)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare.	Avbrott i verkställighet.
2015-04-17	Kontaktperson (ifo)	Resursbrist, saknar lämplig uppdragstagare.	Avbrott i verkställighet.
2015-06-11	Särskilt boende (äo)	Den enskilde har tackat nej till erbjudande	Tackat nej till erbjudande 2015-09-18. Fått nytt erbjudande för inflytt till 151101.

Omsorg till personer med funktionsnedsättning SoL (of)
Individ- och familjeomsorg (ifo)
Aldreomsorg (äo)

Enligt LSS 20150701-20150930

Beslutsdatum/ avbrott	Beslut	Skäl till ej verkställt beslut	Vidtagna åtgärder för att verkställa/i avvaktan på insatsen Övrigt
2015-02-09	Bostad med särskild service för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	Avser gruppbofastad. Har hjälp i hemmet/anhöriganställning 40 tim/v.
2015-02-12	Bostad med särskild service för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	Avser servicebostad. Har trygghetslarm, kontaktperson, daglig verksamhet och stöd av anhöriga.
2015-06-11	Bostad med särskild service för vuxna	Resursbrist, saknar ledig bostad	Avser servicebostad. Bor med sin pappa, vill ej ha någon annan hjälp.

Statistikrapport av ej verkställda gynnande beslut.

Enligt 16 kap § 6 h Socialtjänstlagen (SoL) skall socialnämnden kvartalsvis lämna en statistikrapport till fullmäktige över hur många av nämndens gynnande beslut enligt 4 kap 1 § SoL som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden skall vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut. Det skall också framgå hur stor del av de ej verkställda besluten som gäller bistånd till kvinnor respektive män. Samma rapporteringsskyldighet gäller för beslut som inte verkställs på nytt efter avbrott i verkställigheten.

Enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) § 28h gäller en motsvarande rapporteringsskyldighet för beslut om insatser enligt 9 § LSS.

Se bilagd rapport.

Förslag till beslut:

Arbetsutskottet föreslår socialnämnden besluta

Att överlämna redovisningen till fullmäktige

Rapport av ej verkställda gynnande beslut enligt 4 kap 1§ SoL 150701-150930

Beslutsdatum	Typ av bistånd	Man	Kv.	Datum för avbrott i verkställighet
2014-09-18	Kontaktfamilj	X		
2014-10-09	Kontaktperson	X		
2014-11-27	Kontaktperson	X		
2015-02-05	Kontaktperson		X	
	Kontaktperson	X		2015-02-09
2015-02-20	Särskilt boende		X	
2015-03-06	Kontaktperson	X		
2015-03-09	Kontaktperson	X		
2015-03-11	Kontaktfamilj	X		
2015-03-11	Kontaktfamilj	X		
2015-03-13	Kontaktperson		X	
2015-03-27	Kontaktperson		X	
	Kontaktfamilj	X		2015-04-08
	Kontaktperson		X	2015-04-17
2015-06-11	Särskilt boende	X		

Antal överställda beslut: 15

Antal män: 10

Antal kvinnor: 5

Rapport av ej verkställda gynnande beslut enligt LSS 150701-150930

Beslutsdatum	Typ av insats	Man	Kv.	Datum för avbrott i verkställighet
2015-02-09	Bostad med särskild service för vuxna	X		
2015-02-12	Bostad med särskild service för vuxna		X	
2015-06-11	Bostad med särskild service för vuxna	X		

Antal överställda beslut: 3

Antal män: 2

Antal kvinnor: 1

KVARTALSREDOVISNING AV NYCKELTAL PÅ IFO KVARTAL 3, 2015 VUXEN (försörjningsstöd, missbruk och socialpsykiatri)

	2015		2014			
	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 3			
Antal aktualiseringar under perioden	111	114	106			
Antal beslut att ej inleda utredning	20	18	24			
Antal beslut att inleda utredning	80	76	77			
Antal beslut ändrade efter dom i rätten	1	1	0			
Inledda utredningar alkoholmissbruk	7	7	6			
Inledda utredningar narkotikamissbruk	3	4	3			
Antal insatser (Se tabell A)						
Antal betalda vård dygn HVB vux (mb)	176	246	136			
Antal betalda vård dygn HVB vux (övr)	368	368	368			
Snittkostnad per dygn/brutto	1 888	1799	1 761			
Antal placerade	9	11	7			
<i>Ekonomiskt bistånd</i>						
Antal hushåll	144	120	148			
Snitt antal bidragsmånader/hushåll	2,2	2,1	2,1			
Snitt utbetalt per hushåll och månad	5 805	5706	6 794			
Försörjningsstöd/månad netto tkr						
	jan	feb	mars	april	maj	juni
2014	658	939	914	884	937	838
2015	688	459	737	521	628	542
	juli	aug	sept	Totalt		
2014	749	659	592	7170		
2015	573	451	354	4953		
Boendestöd	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 3			
Antal brukare med beslut	52	52	41			
Antal beslutade timmar enl SoL	1 306	1 390	1 203			
Antal utförda timmar enl SoL	1 033	988	974			

Kommentar:

Försörjningsstödet har minskat jämfört med föregående år, minskningen beror bl.a på att antalet hushåll och snitt utbetalt per hushåll och månad minskat kraftigt.

Antalet vård dygn i HVB och snittkostnaden per dygn är fortfarande lågt.

Antalet brukare med beslut om boendestöd ökar.

Insatsen Prakt/ann k-höj vsamh SoL 4:4 har minskat kraftigt jämfört med samma kvartal föregående år.

KVARTALSREDOVISNING BARN- OCH UNGDOM

KVARTAL 3

	2015		2014
	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 3
<i>Samtliga</i>			
Antal aktualiseringar under perioden	155	194	120
<i>Sol 11:1</i>			
Antal beslut att ej inleda utredning	37	12	33
Antal beslut att inleda utredning	35	50	33
Utredningstid mer än 4 mån med beslut om förlängning	1	3	8
Utredningstid mer än 4 mån utan beslut om förlängning	11	14	6
Antal insatser (Se tabell A)			
<i>Ej ensamkommande</i>			
Antal vård dygn familjehem	2 785	3 072	2 080
Bruttokostnad per dygn	1 075	1 020	859
Antal placerade barn	30	33	25
Antal betalda vård dygn HVB	81	33	331
Snittkostnad per dygn/brutto	2 649	1 853	2 539
Antal placerade barn	1	3	5
<i>Ensamkommande</i>			
Antal familjehemsplacerade barn	5	7	1
Antal HVB-placerade barn inom egenregi	21	31	22
Antal HVB-placerade barn utanför egenregi	7	6	2
Snittkostnad per dygn/brutto	1 749	1 781	

Kommentar

Antalet inledda utredningar ökar, mycket beroende på att antalet ensamkommande barn ökar. Det märks också på att insatsen institutionsplacering har ökat kraftigt och antalet HVB-placerade ensamkommande barn i egenregi har ökat markant under det här kvartalet.

Antalet utredningar med utredningstid mer än fyra månader ökar och vid periodens slut pågick 11 utredningar som var äldre än fyra månader.

Antalet vård dygn i familjehem fortsätter att öka och har ökat kraftigt jämfört med samma kvartal föregående år medans antalet vård dygn på HVB minskar. En medveten strategi är att använda familjehem istället för HVB.

Många barn och ungdomar får insatser i öppenvård och insatsen Råd - och mellanvård har ökat jämfört med föregående år. Även insatsen LVU har ökat jämfört med föregående år.

Antal personer efter insats kvartal 3

Vuxna

Insats	2015		2014
	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 3
Ek bistånd under utredning	4	4	3
Ekonomiskt bistånd	179	172	224
Förmedlingsmedel	27	23	30
Återkrav ekonomiskt bistånd	24	23	28
Prakt/ann k-höj vsamh SoL 4:4	16	17	28
Vuxna missbr Kontaktperson SoL	4	5	5
V. missb Råd o Stöd av soc.sek	11	16	16
V. övr. Råd o Stöd av soc.sekr	2	1	2
Vux missbr Institutionspl SoL	4	7	3
Vux övr Inst.plac SoL	4	4	4
Vux. Övr Familjehemsplacering	1	1	0
Vuxna övr Kontaktperson SoL	6	5	8
Vux LVM-vård institution	1	1	0
Vu missbr soc.kontr. som bist.	4	4	6
Vu övr. soc.kontr som bistånd	9	9	9
Vu missb boende jourl som bist	2	3	0
Vu övr boende i jourl som bist	2	2	1
Vu övr. övrigt boende	4	3	1
Vux missbr sysselsättning	3	3	3
Vux missbr Roslagen light	7	4	3
Soc.psyk kontaktperson	3	3	0
Vux.stödboende	1	1	1

Barn och ungdom

Insats	2015		2014
	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 3
BoU Insatser i hemmet enl SoL	7	6	7
BoU Familjehemsplacering SoL	36	39*	24
BoU Kontaktperson enl SoL	30	30	27
BoU Institutionsplacering SoL	29	48**	28
BoU Kontaktfamilj enl SoL	20	22	26
BoU LVU	6	6	3
BoU Övr boende	0	1	0
Bou Övrig insats	16	16	15
Uppföljningsansvar dom TR	6	7	2
BoU Funktionell Familjeterapi	4	4	6
Bou Haschavvänjingsprogram	4	4	1
BoU ART	1	1	1
Råd och stöd socialsekreterare	13	14	10
BoU Öppenvård Råd och Mellanvård	26	25	20
Bou Övrig strukturerad öppenvård	5	5	3
Uppföljning enl. SoL 11:4 a	2	4	0
BoU Öppenvård råd och stöd	0	4	0

* varav 38 pågick vid perioden slut och sex var ensamkommande barn

** varav 42 pågick vid periodens slut och 40 var ensamkommande barn

Redovisning av nyckeltal Vård och omsorg

Period: kvartal 3, 2015

Beslut enligt SoL	KV2, 2015	KV3, 2015	KV3, 2014
Antal fattade beslut	572	439	423
Antal bifall	556	428	415
Antal avslag	16	11	7
Antal delvis avslag	2	0	1
Antal omprövningar	251	219	*
Antal uppföljningar	339	328	*
Utredningstid > 14 dagar	6	2	*

Antal fattade beslut SOL, fördelade per insats	KV2, 2015	KV3, 2015	KV3, 2014
Hjälp i hemmet	246	167	186
<i>Personlig omvårdad</i>	173	110	*
<i>Serviceinsatser</i>	183	107	*
<i>Beviljad tid</i>	28 477	28 268	27 678
<i>Utförd tid</i>	29 309	29 630	28 865
<i>Beviljad tid egen regi</i>	26 366	26 859**	25 688
<i>Utförd tid egen regi</i>	26 865	26 944	26 919
Beviljad tid LOV	2 028	1 804**	1482
Utförd tid LOV	2 444	2 686	1 945
Avlösarservice	7	7	6
Kontaktperson	0	1	5
Ledsagarservice	10	9	4
Särskilt boende	29	20	22
Antal lediga lägenheter särskilt boende	18 mån	20 mån	*
Dagverksamhet	6	5	0
Trygghetslarm	38	36	33
Matdistribution	47	41	42
Anhöriganställning	1	0	0
Antal lediga lägenheter servicelägenhet	30 mån	26 mån	*
Ej verkställt beslut över 3 mån	1	2	0

Antal fattade beslut LSS	KV2, 2015	KV3, 2015	KV3, 2014
Antal fattade beslut	60	29	46
Antal bifall	51	25	31
Antal avslag	8	4	13
Antal delvis avslag	1	0	2
Antal omprövningar	28	19	*
Antal uppföljningar	121	66	*
Utredningstid>14 dagar	0	3	*

Antal fattade beslut LSS , fördelade per insats	KV2, 2015	KV3, 2015	KV3, 2014
Hjälp i hemmet(SoL)	0	0	4
Avlösarservice	4	2	0
Bostad med särskild service	2	0	0
Antal lediga lägenheter/dygn gruppbostäder	0	0	0
Dagligverksamhet	3	3	4

Korttidsvistelse (antal beslut)	9	4	5
Kontaktperson	7	6	8
Ledsagarservice	19	6	12
Personlig assistans LSS	3	2	6
Personlig assistans SFB totalt antal ärenden (per månad)	25	25	25
Personlig assistans SFB utförs av egen regi (per månad)	11	11	11
Ej verkställt beslut över 3 mån	0	3	1

HSL	KV2, 2015	KV3, 2015	KV3, 2014
Antal vårdplaneringar	66	53	62
Antal dygn med betalningsansvar	1	1	0
Antal SAH -ärende	8	uppgift saknas	

Hjälpmedelsheten	KV2, 2015	KV3, 2015	KV3, 2014
Antal förskrivningar kognitiva hjälpmedel	8	5	*
Kostnad för A-hjälpmedel	528 421	503 267	*
Kostnad för B-hjälpmedel	208 289	327 662	*

Externa placeringar	KV2, 2015	KV3, 2015	KV3, 2014
Externa placeringar enligt SoL	6	7	4
Externa placeringar enligt LSS	1	1	2
Korttidsvistelse utanför hemmet SoL och LSS	1	1	2

* nytt nyckeltal från och med år 2015

**något är felregistrerat, beställd tid LOV är 2780 timmar under kvartal 3.

Analys

Antal fattade beslut Sol: Antalet beslut har minskat mellan kvartal 2 och 3, även jämfört med kvartal 3, 2014. Stor avvikelse mellan kvartal 2 och 3 2015 med 79 beslut. Samma gäller personlig omvårdnad och serviceinsatser, jämfört mellan kvartal 2 och 3 2015. Den beviljade tiden har ökat mellan kvartal 3 2014 och 3 2015 med 590 timmar. Den beviljade tiden har minskat mellan kvartal 2 och 3 2015 med 209 timmar.

Särskilt boende: 19 beslut, 13 av dessa är verkställda. Svårt att verkställa beslut för demenssjuka brukare, då det inte finns lediga lägenheter att tillgå. Totalt lediga lägenheter kvartal 3 är 20st = ca 7 st / månad.

Service lägenhet: I snitt har vi haft 8,5 lediga service lägenheter i kommunen. Behovet av service lägenheter är idag inte så stort eftersom brukaren ofta har bra bostad och behovet blir särskilt boende pga av stora omvårdnadsbehov. Tre lägenheter finns i Hargshamn, svårt för äldre att bo och leva där då det inte finns service tex mataffär.

Antal fattade beslut LSS: Antalet beslut har minskat mellan kvartal 2 och 3 och jämfört med kvartal 3, 2014.

Hjälpmedel: Höga kostnader för B-hjälpmedel under september, rollatorer, dynor e.t.c

Nyckeltal Närvårdsenheten

Period: kvartal 3, 2015

Närvårdsenheten	KV2, 2015	KV3, 2015	KV3, 2014
Bruttokostnad tkr	4 279	4 951	4 477
Personalkostnad tkr	3 547	3 767	3 807
Beläggning i procent	90	86	95
Totalt antal personer	156	114	130
SoL	38	28	26
HSL	118	86	104
Totalt antal vårddagar	1346	1 042	1 226
SoL	529	426	509
HSL	817	616	717
Antal inskrivningar	140	106	122
Från eget boende	100	75	93
<i>via husläkare</i>	*	19	*
<i>via akutmottagning</i>	*	50	*
<i>via SAH</i>	*	6	*
<i>via biståndsbeslut</i>	*	0	*
Från sjukhus	25	23	18
Från Säbo	12	6	6
Inom enheten	3	2	5
<i>från SoL till HSL</i>	*	0	*
<i>från HSL till SoL</i>	*	2	*
Antal utskrivna	146	101	117
Till eget boende	111	70	78
Till sjukhus	8	12	8
Till säbo	17	8	13
Till kommunens korttidsenhet	*	2	*
Inom enheten	2	2	5
<i>från SoL till HSL</i>	*	0	*
<i>från HSL till SoL</i>	*	2	*
Avliden	8	7	13
Återinläggning inom 30 dagar inom slutenvård inkl.NVI	*	2	*
Kostnad/vårddag	3 179	4 751	3 651
Medelvärde vårddag	8,6	9,1	9,4
SoL	13,9	15,2	19,6
HSL	6,9	7,2	6,9
Median vårddagar	7	6,5	7
SoL	13	13,5	20
HSL	6	6	5

* nytt nyckeltal från och med kvartal 3 år 2015

Analys

Antal inskrivningar har minskat under kvartal 3, störst andel inskrivningar från eget boende.

Totalt har även antal personer och antalet vårddagar minskat.

Kostnad/vårddag har ökat jämfört med kvartal 2, orsak kan vara en lägre beläggnings % och minskning av vårddagar.

Jämfört med kvartal 2 har personalkostnaderna ökat, kan förklaras med utbetalning av extra ersättning till sjuksköterska/undersköterska som tagit extra pass under sommaren och även utbetalning av kval. Övertid.

Kostnader per vårdag har ökat på grund av att vi har haft 8 platser stängda från den 1/7-9/8, beläggningen minskat med 4%.

Totalt antal vård dagar och totalt antal personer har minskat jämfört med kvartal 2, jämfört med kvartal 3 år 2014 har det också skett en minskning.

Återinläggning inom 30 dagar har skett vid 2 tillfällen. 1 tillfälle till NVE, orsaken till återinskrivning sociala förhållanden, 1 tillfälle inom slutenvården, orsaken annan sjukdom.

Prognos nettokostnader Socialförvaltningen 2015

Verksamhet	Budget		Resultat Jan - oktober			Prognos avv
	Helår	Period	Period	Oktober	Avv perioden	Helår
Nämnd- och styrelseverksamhet	905	754	642	70	112	0
Övrig politisk verksamhet	261	218	214	26	4	0
Alkoholtillstånd mm	0	0	27	33	-27	0
Gemensamma kostnader	14793	12327	31526	20360	-19199	0
Vård o omsorg (lokal o kapitalkostn)	48189	41734	38124	3842	3610	1900
Vård o omsorg enligt SoL	229607	190797	176725	17035	14072	-3700
Insatser enligt LSS	51905	43392	38466	3870	4926	3700
Färdtjänst/Riksfärdtjänst	3100	2583	3446	279	-863	-500
Vuxna missbrukare	4677	3897	2973	318	748	1000
Barn o ungdomsvård	25108	20923	20403	2330	520	0
Övr insatser t vuxna	103	86	254	33	-168	0
Ekonomiskt bistånd	14363	11969	9267	979	2702	2000
Familjerätt o fam.rådgivn	1611	1342	660	0	682	0
Flyktningmottagande	78	65	4106	2700	-4041	600
	394700	330087	326833	51875	3254	5000

KOMMENTARER

Socialförvaltningens prognos för året ser utifrån resultat tom oktober att bli ett nettoöverskott på ca 5,0 milj.

V o O hyror och kapitalkostnader:

Överskott gällande budgeterade medel för hyreskostnader och kapitalkostnader

V o O enligt SoL , verksamhet:

Underskott bl. a beroende på höga kostnader för personal i Hemtjänst.

V o O enligt LSS, verksamhet:

Överskott gällande externa boendeplatser för vuxna och ofördelade medel.

Färdtjänst/Riksfärdtjänst:

För lågt budgeterad ny verksamhet för året

Vuxna missbrukare

Överskott gällande kostnader för HVB-placeringar bl a beroende på att verksamheten arbetar med att hitta alternaitva öppenvårdslösningar.

Ekonomiskt bistånd:

Överskott dels beroende på att verksamheten arbetat med insatser gällande ungdomar 18-24 år och dels beroende på låg inströmning under sommarhalvåret.

Flyktningmottagande:

Överskott av intäkter från Migrationsverket p g a utökning gällande mottagandet av ensamkommande barn

DRIFTBUDGET 2015
Vård och Omsorg

Verksamheter	Helår	Januari - Oktober			Helår		
	Budget	Budget	Förbr	Avv	Prognos	Avv	%
NETTOKOSTNADER							
Insatser enligt HSL	-27 047	-22 538	-23 229	-691	-27 647	-600	102,2%
Gemens/ofördelade kostnader SoL	-14 795	-12 469	-11 046	1 423	-13 595	1 200	91,9%
Ordinärt boende SoL	-54 944	-46 034	-50 505	-4 471	-59 144	-4 200	107,6%
Korttidsboende och korttidsvård SoL	-11 470	-9 633	-8 480	1 153	-10 970	500	95,6%
Särskilt boende SoL	-123 026	-103 204	-102 969	235	-123 526	-500	100,4%
<i>varav externa placeringar SoL</i>	-10 000	-8 333	-7 163	1 170	-10 000	0	100,0%
Dagverksamhet enligt beslut SoL	-600	-500	-546	-46	-700	-100	116,7%
Öppenvård	-1 488	-1 111	-1 382	-271	-1 488	0	100,0%
Gemens/ofördelade kostnader LSS	-3 304	-2 753	-1 904	849	-2 254	1 050	68,2%
Gruppboestad vuxna LSS	-29 255	-24 506	-23 102	1 404	-28 005	1 250	95,7%
Boende/korttidsvist barn o unga LSS	-6 541	-5 480	-5 132	348	-6 241	300	95,4%
Personlig assistans LSS och SFB	-9 562	-7 968	-6 637	1 331	-8 962	600	93,7%
Daglig verksamhet LSS	-270	-225	-102	123	-270	0	100,0%
Ledsagning och Avlösning LSS	-3 761	-3 135	-2 455	680	-3 261	500	86,7%
Summa nettokostnader	-286 063	-239 556	-237 489	2 067	-286 063	0	100,0%

KOMMENTARER

Vård och Omsorgs prognos för 2015 visar ett nollresultat

Insatser enligt HSL underskott 600 tkr

- Tekniska hjälpmedel -300 tkr, beror på engångskostnader, lägre intäkter samt ökning av kognitiva hjälpmedel.
- Personalkostnader -300 tkr

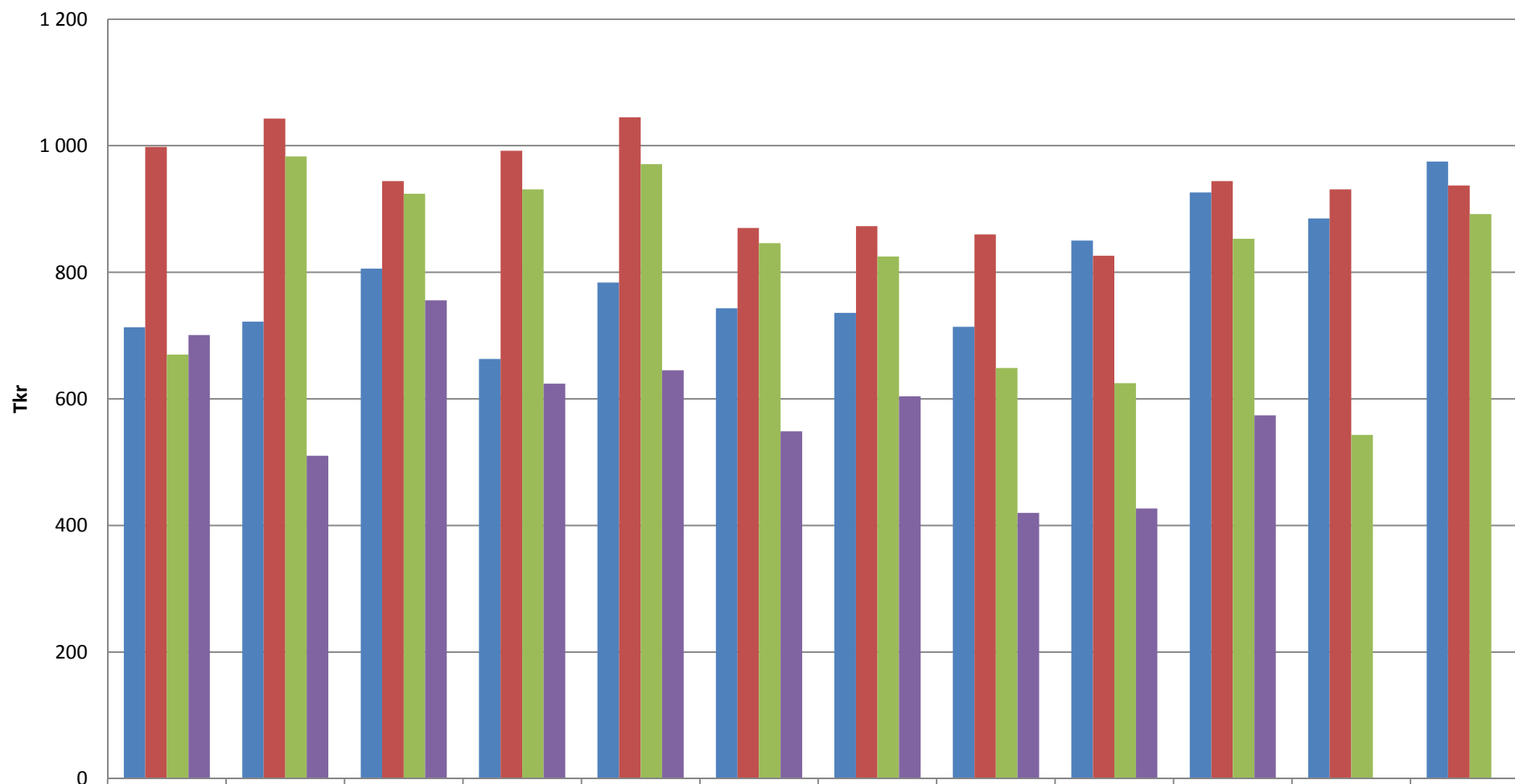
Insatser enligt SoL underskott 3 100 tkr

- Gemensamma kostnader överskott på 1200 tkr, avser försenad tillsättning av personal samt konsultkostnader som kommer under resten av året.
- Hemtjänst i egen regi visar ett underskott på 4 200 tkr
- Korttidsboenden, Närvården och Sundet överskott på 500 tkr
- Särskilt boende i egen regi underskott 500 tkr
- Dagverksamhet Edsvägen underskott 100 tkr

Insatser enligt LSS och SFB överskott 3 700 tkr

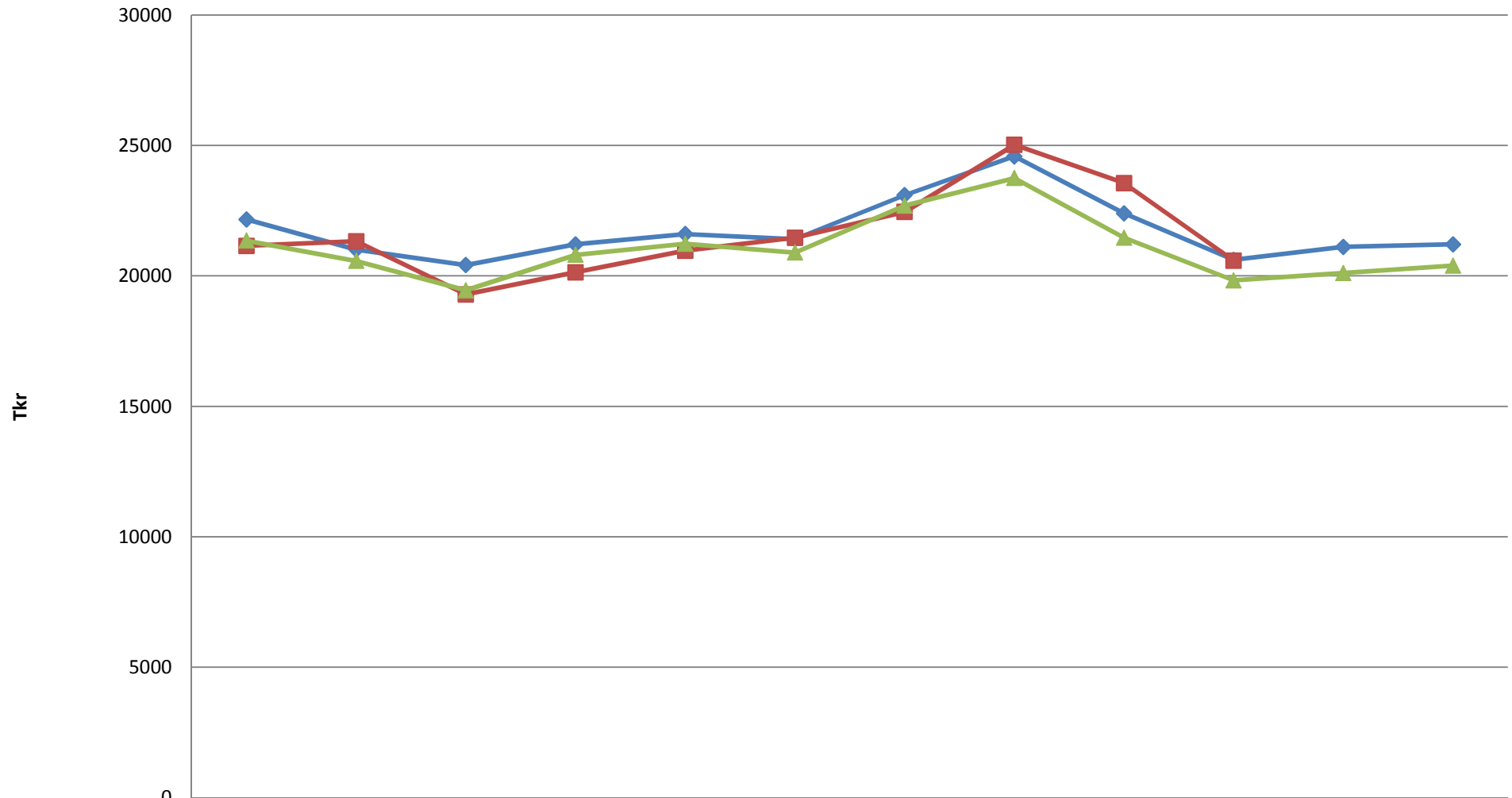
- Ofördelade medel överskott på 1 050 tkr
- Externt köpta platser för boende vuxna överskott 950 tkr
- Korttidsvistelse Bojen överskott 200 tkr
- Personlig ass SFB överskott 300 tkr, avser ersättning första 20 timmarna till Försäkringskassan
- Ledsagning LSS överskott cirka 400 tkr

Försörjningsstöd 2012 tom 2015

	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December
■ 2012	713	722	806	663	784	743	736	714	850	926	885	975
■ 2013	998	1 043	944	992	1 045	870	873	860	826	944	931	937
■ 2014	670	983	924	931	971	846	825	649	625	853	543	892
■ 2015	701	510	756	624	645	549	604	420	427	574		

Personalkostnader V o O 2015

	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December
◆ Budget 2015	22162	21010	20415	21208	21605	21406	23092	24580	22398	20613	21109	21208
■ Resultat 2015	21149	21326	19292	20137	20965	21464	22451	25023	23558	20583		
▲ Resultat 2014	21 351	20 568	19 443	20 806	21 229	20 892	22 688	23 745	21 462	19 823	20 109	20 393

Minnesanteckningar från seminarium om VÄLFÄRDSTEKNIK I VARDAGEN, 2015-11-05, Cecilia Bernsten

Viktiga grundfakta:

Nuvarande definition: "Välfärdsteknologi är kunskapen om och användandet av teknik som kan bidra till ökad trygghet, aktivitet och delaktighet i samhället."

En ny definition som tagits fram av Socialstyrelsens Term-grupp är nu ute på remiss; "Välfärdstekning är digital tekning som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning".

Generellt gäller att välfärdstekning kan användas av personen själv, en närstående, personal eller någon annan i personens närhet. De/det kan ges som bistånd (enl SOL), förskrivas eller köpas på konsumentmarknaden.

Regeringen anser att utvecklingen och implementeringen av E-hälsa inkl välfärdstekning går för långsamt. Man har därför gett Myndigheten för Delaktighet (<http://www.mfd.se/>) i uppdrag att följa utvecklingen och att utvärdera den.

Syftet med uppdraget är att skynda på kommunernas användning av välfärdsteknologi. Man anser att det inte går att producera vård och omsorg på samma sätt som vi gör idag, om vi ska möta den åldrande befolkningen, öka kvalitén i omsorgen och hålla kostnaderna i schack.

Utredaren [REDACTED] som är utredare på Myndigheten för Delaktighet [REDACTED] föreläste om hur välfärdsteknik kan bidra till bättre kvalitet och effektivitet i vård och omsorg.

Han gav flera exempel från olika delar av landet och tog bl a upp att Västerås kommun har E-hemtjänst och att biståndshandläggarna där tar beslut om olika E-tjänster t ex gps.

Som exempel på välfärdsteknik som redan används kan nämnas:

- Aktivitet och delaktighet:
  - "Kamera" i stället för titthål där den boende kan se på sin skärm vem som står utanför dörren.
  - Cykla med Google Earth som visat sig ge goda samtal med kognitivt funktionsnedsatta personer. Det förutsätter dock att personalen är hemmastadd med utrustningen och att man har en bra uppkoppling.
  - Wee-spel där man kan dansa, spela tennis etc via dator och skärm.
  - Tecken i mobiltelefon
  - Gps så att den äldre kan gå ut, men kan vid behov lokaliseras.
  - "Skype på hjul"
- Ett självständigare liv:

- Medicinpåminnare som både påminner och matar fram rätt dos (används mycket i UK)
- Självspolande, självtorkande toalett. I Danmark har detta studerats och resultaten visar båda större självständighet och lägre kostnader. Dessutom borde frekvensen urinvägsinfektioner minska, men detta är inte studerat.
- Ätroboten (Bestic <http://www.hi.se/hjalpmedel/stod-till-utveckling-av-hjalpmedel/hjalpmedel-i-produktion/atroboten-bestic/>)
- Duschrobot
- Damsugarrobot
- Bättre resursutnyttjande, kvalitet och samhällsekonomi
  - Nattövervakning på distans man slipper väcka den äldre och kan övervaka flera på en gång). Fungerar bara om man inte måste göra något t ex man åker hem till personen för att vända denne. Det finns bara positiva erfarenheter av denna elektroniska övervakning.
  - Elektroniska lås i st f nycklar
  - El-Moppar. Har visat att hemtjänstinsatserna kraftigt minskar då den enskilde kan ta sig runt.

Alla dessa välfärdsteknologier har naturligtvis för- och nackdelar och ska bara användas då den äldre så önskar. Tanken är inte att ersätta den personliga kontakten utan att utgöra ett komplement (fika i st f damsugning?).

Välfärdsteknologi har visat sig:

1. Förlänga tiden i eget boende
2. Minskar antalet timmar i hemtjänsten för de som bor i eget boende

Frågan är om välfärdsteknologi kan användas även inom SÄBO? Ej testat ännu, men borde gå.

Hot och möjligheter diskuterades också. Är det ett hot att man t ex kan bli spårad? Eller överväger frihetskänslan att kunna få gå ut själv?

Samtycke ska alltid till när välfärdsteknologi införs, men även här finns frågetecken. Vad är ett samtycke? Hur ofta måste det ges? Till allt?

Myndigheten för Delaktighet har i uppdrag att skapa en portal/Nationell plattform där ny kunskap ska publiceras. För närvarande finns ett 40-tal rapporter utlagda, men plattformen i sin digitala form kommer att presenteras på Kistamässan "Mötesplats Välfärdsteknologi" (<http://www.mvte.se/>).

Därefter Talade [REDACTED] från Statens medicinsk-etiska råd (www.smer.se) om etik i samband med utveckling och användning välfärdsteknologi. Rådet utgår från vårdtagarens perspektiv i alla sina ställningstaganden.

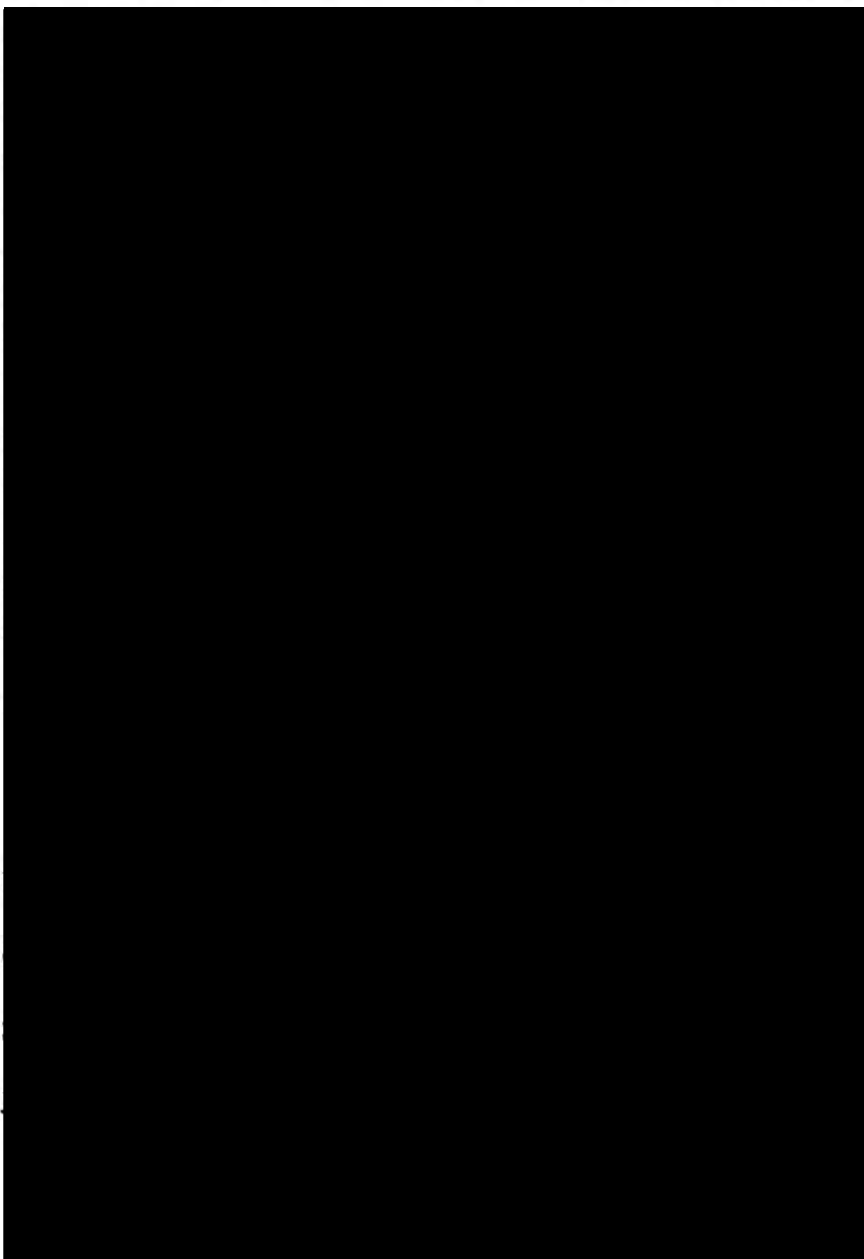
Hennes föreläsning följde i huvudsak rapporten (<http://www.smer.se/rapporter/robotar-och-overvakning-i-varden-av-aldre-etiska-aspekter/>) som publicerades av SMER i december 2014.

Sammanträdesprotokoll

Politisk styrgrupp Närvård

Socialförvaltningen, Röda rummet, Östhammar 2015-09-21 09:30 – 12:00

§§ 36-46

§ 36

Justering av protokoll

Protokollet justeras av

---

§ 37

Ärendelista

Ärendelistan kompletteras med:

Rapport: Samtal med socialnämnden.

Rapport: Chefgruppsrapport

Styrgruppens beslut

Ärendelistan fastställs.

---

§ 38

Föregående protokoll

Styrgruppens beslut

Föregående protokoll läggs med godkännande till handlingarna.

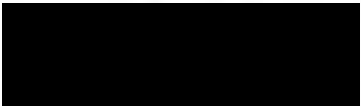
§ 39

Uppföljning av seminarium den 25 augusti

Ledamöter redovisade sina egna reflektioner från seminariet.

Seminariets förslag till ändringar i diskussionsunderlaget från närvårdsseminarium 25/8 revideras och läggs till i styrgruppens handlingsplan för närvårdsarbetet i Östhammars kommun 2015-2018 (Bilaga 1).

Styrgruppens beslut

Styrgruppen fastställer handlingen för närvårdsarbetet i Östhammars kommun 2015-2018.

Styrgruppen överlämnar för beredning till chefsgruppen för närvård att konkretisera och fastställa mål och strategier utifrån handlingsplanen för närvårdsarbetet i Östhammars kommun 2015-2018.

---

§ 40

Förslag till flödesschema för närvårdsarbetet 2015-2018

Kerstin Björck- Jansson presenterar förslag till flödesschemat för Närvårdsarbetet i Östhammars kommun 2015-2018 (Bilaga2).

Styrgruppens beslut

Styrgruppen fastställer flödesschemat för närvårdsarbetet i Östhammars kommun 2015-2018.

---

§ 41

Rapporter

Från föregående sammanträde § 29: Läkartjänster minskas på BUP: [redacted] redogör för att BUP har haft vakat läkartjänst sedan juni i Östhammar pga. prioriteringar vilket lett till vissa resor för de som behövt just läkarkontakt. HSS har tagit beslut om att en handlingsplan mot psykisk ohälsa skall upprättas där tillgång till läkarkontakt kommer lyftas.

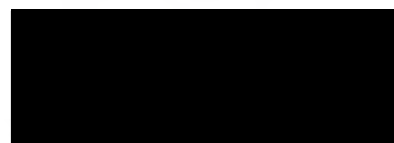
Från föregående sammanträde § 30: Principer för tidsbokning på Gimo och Österbybruks vårdcentraler: [redacted] informerar att principer kring tidsbokning på vårdcentralerna i Östhammars kommun följer samma rutiner och kan således bokas via telefon på samtliga VC.

Från föregående sammanträde § 33: Sommarstängning av geriatriken i Tierp. Från landstinget har man inte fått några rapporter hur dessa påverkats. I Östhammars kommun har man inte berörts nämnvärt av stängningen under sommar 2015. Tidigare planering och riskanalys gällande sommarstängning önskas från geriatriken och tas upp vid nästa möte 4 december.

Rapport från: Samtal med socialnämnden: Information från Kerstin Björck-Jansson och Håkan Dahlqvist (Bilaga 3).

[redacted] redovisade från sitt studiebesök på Familjecentralen i Gimo.

[redacted] redovisade för sitt initiativ för finsk information vid vårdcentralernas telefonsväxlar.

Håkan Dahlqvist rapporterar från senaste chefgruppsmötet där man beslutat att arbeta efter en målfokuserad arbetsform. Nästa chefgruppsmöte kommer fokusera på att bryta ner den politiska styrgruppens handlingsplan till aktiviteter för arbetsgrupperna.

Kort rapport från Håkan Dahlqvist angående ett utkast för SAH-avtal i oktober. Ambitionen är att avtal skrivs med gällande från 2016-01-01.

Styrgruppens beslut

Styrgruppen tar del av rapporterna.

---

§ 42

Övriga frågor.

Ledningsgruppen för närvårdsenheten föreslår revidering av gällande avtal.

Styrgruppen beslut

Styrgruppen beslutar att överlämna ärendet till chefsgruppen för beredning.

---

§ 43

Uppdrag till närvårdskoordinatör

Styrgruppens beslut

Att vid nästa sammanträde presentera förslag till digitalt arbetsrum.

Att vid nästa sammanträde presentera förslag till ny logga.

---

§ 44

Inbjudan Närvårdskonferens i Uppsala den 16 oktober 2015

---

§ 45

Nästa sammanträde

Nästa sammanträde beslutas enligt plan till fredagen den 4 december 2015 kl. 09:30.

§ 46

Avslutning

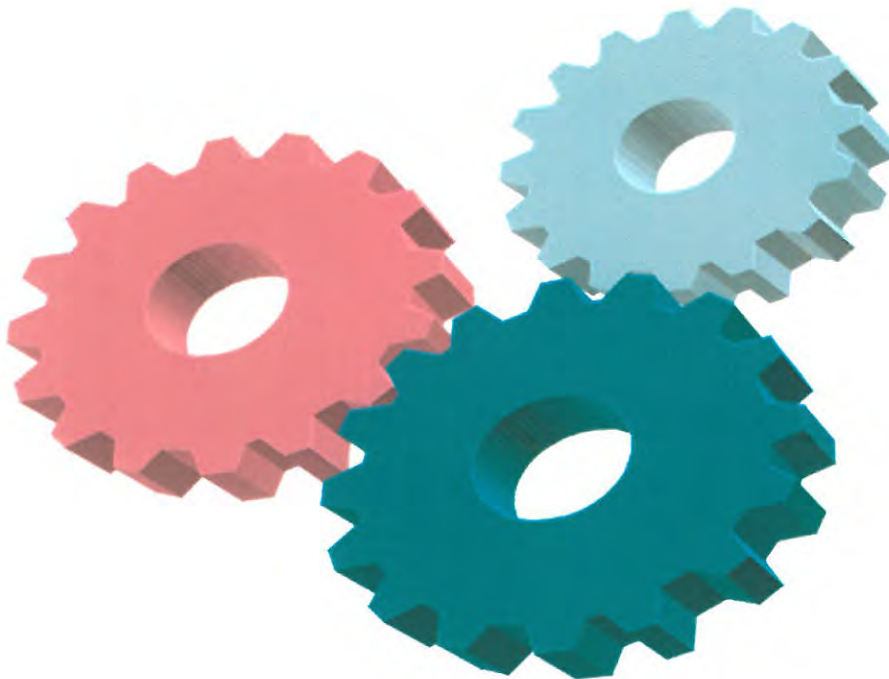
Ordförande avslutar sammanträdet.

Närvård i samverkan

Handlingsplan 2015 - 2018

Politisk styrgrupp för närvård

2015-09-21

Styrgruppens handlingsplan för närvårdsarbetet i Östhammars kommun 2015-2018

Uppdrag enligt överenskommelse mellan huvudmännen:

Fortsatt utveckling av närvården i Östhammars kommun. Närvård innebär att innevånarna i Östhammars kommun ska kunna få sitt samlade behov av hälso-och sjukvård och social omvårdnad nära där de bor och vistas – utom den vård som behöver specialistsjukhusets specifika kompetens och resurser.

Fem grundläggande perspektiv:

Invånar-, folkhälso-, organisatoriskt-, ekonomiskt samt kompetensperspektiv.

Ärenden som behandlas inom närvårdsarbetet kan aktualiseras utifrån nationella krav, huvudmännens prioriteringar, beslut från den politiska styrgruppen samt från verksamheterna identifierade områden.

Närvårdens effekter:

Varje uppdrag som formuleras/beslutas ska syfta till förbättringar och mål och delmål uppnås. Styrgruppen, chefsgrupp samt arbetsgrupper ska kontinuerligt redovisa effekter, genom uppföljningar och utvärderingar av uppdragen vilka ska redovisas i den årliga verksamhetsberättelsen till huvudmännen.

Huvudmännens prioriterade områden:

Landstingets strategi för närvårdsarbete 2015 -2018 redovisar följande prioriterade områden

- Barn-och unga
- Äldre och multisjuka
- Psykisk ohälsa (alla åldrar)

Prioriterade insatser 2015

- Lokal utveckling inom ramen för den nationella satsning PRIO
- Samverkan kring barn och ungdom med psykisk/psykiatrisk problematik som behöver tvärprofessionell kompetens från olika verksamheter.

Dessa beskrivna områden utgör också Östhammars kommuns övergripande målområden. De redovisade områdena sammanfaller också med nuvarande uppdrag till och pågående arbete som genomförs med de verksamma arbetsgrupperna.

Styrgruppens uppdrag är att besluta om prioriteringar, analysera och utvärdera med helhetsperspektiv.

- Styrgruppen ska utveckla tydliga och strukturerade uppdrag till arbetsgrupperna.
- Att tillse att de personer är/eller ska tillsättas har erforderligt mandat från respektive huvudman att fatta beslut inom de områden som närvårdsarbetet innefattar.
- Rådgivningsrapporten 2014, beskriver behovet av tydligare mötesstrukturer. Gruppernas arbete effektiviseras genom en tydlig dagordning med vidhängande handlingar, kallelser, protokollförda möten och tydliga beslut.

Uppdrag:

1. Närvårdsenheten:

Närvårdsenheten utgör en särskild del av uppdraget i Östhammars kommun. Hösten 2014 genomfördes en organisationsöversyn med. bla uppdrag, behov, ledningsgrupp. I samband med detta analyserades följande gemensamma behov för utveckling:

- Analys av nyckeltal
- Inläggningsparametrar
- Oplanerade återinläggningar
- Inskrivning av korttidsplatser SoL och HSL definieras
- Fråga huruvida sjuksköterska i hemsjukvård kan återkoppla, skriva in via läkaren.
- Avtalsgenomgång. Avtalet har förlängts för närvårdsenheten och gäller fram till och med februari 2017. Nytt avtal/förändringar, kompletteringar ska redovisas senast början av 2016.
- Akutmottagningens/vårdcentralens rutiner för introduceringar av läkare och övriga medarbetare samt inläggningsparametrar.
- Generellt uppdrag: läkemedelsuppföljning.

Enheten (läkare och enhetschef, vid samtal med styrgruppen) har redovisat behov av samarbete eller på annat sätt fråga/ tydliggöra vad gäller uppföljningssamtal med utskrivna patienter

Arbetet med ovanstående fortsätter.

2. Vårdprocesser för äldre

- Uppföljning av tidigare beslutade uppdrag.
- Mobilt team för äldre som avser somatisk vård
- Implementering av läns-gemensam rehabiliterings riktlinje. Samverkan mellan huvudmännen.
- Äldrepsykiatri uppmärksammas och prioriteras
- Förutsättningar för äldrecentral analyseras
- Generellt uppdrag vad gäller uppföljning läkemedel- Prioriterat område
- Risk och missbruksproblematik uppmärksammas.

3. Barn-och ungdom:

- Uppföljning/utvärdering av igångsatta projekt. (Barnhälsoteam, BUSS, tidigare upptäckter hos barn med motoriska svårigheter, SUF insatser inom Östhammars kommun)
- Gemensamma insatser inom området psykisk ohälsa, behov att tydliggöra uppdraget, tidiga upptäckter och gemensamma insatser.
- Risk och missbruk inom barn-och ungdomsområdet ska prioriteras.
- Gemensamt utvecklingsarbete för barn-och ungdomar med sammansatt neuropsykisk problembild
- Nyanlända flyktingar/ ensamkommande och placerade barn uppmärksammas
- Förskolepersonal, information/utbildning närvård
- Ideella sektorns betydelse för trygghet, stimulans
- Skolhälsan skola-landsting, utveckling av samverkan
- Samverkan med andra aktörer som ex. polis. (finns utarbetat inom skola, TRÖ samt socialförvaltning).
- Undvika att ungdomar med funktionsnedsättning men ej diagnos "faller mellan stolarna".

4. Beroendefrågor:

- Utvärdering av insatser enl. nationella uppdrag
- Fortsatta insatser inom ramen för nationella uppdraget
- Utvärdering i samverkan med vårdcentralerna vad gäller vårdplan/implementering
- Ta tillvara kompetenser i arbetsgruppen där fler aktörer arbetar ex. TRÖ (tryggare Östhammar) polisen i syfte att undanröja "stuprör".
- Området risk och missbruk inom barn-och ungdomsområdet ska prioriteras i samverkan med arbetsgrupperna barn/ungdom och psykiatri.
- Följa arbetet med landstingets planerade länsintegrerad mottagning, utifrån ett närvårds-och Östhammarsperspektiv.

5. Psykisk ohälsa:

- Psykisk ohälsa för samtliga målgrupper prioriteras (barn, unga, vuxna, äldre) med övriga arbetsgrupper
- Uppföljning av överenskommelse och lokal handlingslinje PRIO,
- Brukarorganisationerna delaktighet utvecklas: utveckla och tydliggöra uppdraget hos brukarorganisationerna. Styrgruppen ställer krav på fler aktörer/brukarorganisationers medverkan.
- Följa det kartläggningsprojekt som påbörjades 2015 av psykiatrienheten vid akademiska sjukhuset för målgruppen personer med allvarlig psykisk funktionsnedsättning och behov av samordnad arbetslivsinriktad rehabilitering till arbete.
- Uppföljning av kartläggningsprojekt (Psykiatrienheten vid AKKS, tidigare kartläggning inom PRIO inom kommunen).

6. Chefsgruppen: områden för beredning:

- Tydliggöra mål och processer
- Vårdcentralernas utveckling i ett närvårdsperspektiv
- Ambulansdirigeringen övertas av landstinget. Rådgivningsrapporten 2014 visar på brister i tidigare statistikunderlag gällande transporter Östhammars kommun-Specialistsjukhuset, för att kunna erhålla en rättvis kostnadsbild i jämförelse mellan inläggning på Närvårdsenheten kontra specialistsjukhuset samt platser som skulle kunna undvikas med Närvårdsenheten som resurs.
- Följa arbetet med organisationsutveckling avseende palliativ vård i länet med betoning på SAH, utifrån nationella riktlinjer.
- Digital utvecklig E-hälsa.
- Översyn om hur familjecentrerat arbetssätt kan utvecklas. T.ex. mobila verksamheter.
- Förslag till ny betalningsansvarslag. Konsekvensanalys.
- Hur undvika återinläggning vid Akademiska sjukhuset som inte är nödvändiga om vårdkedjan fungerar.
- Målgruppen personer med funktionsnedsättning, åldersgruppen 18-65år i gråzon. Den målgruppen växer – egen grupp vid behov alt beskrivs i materialet som helhet.

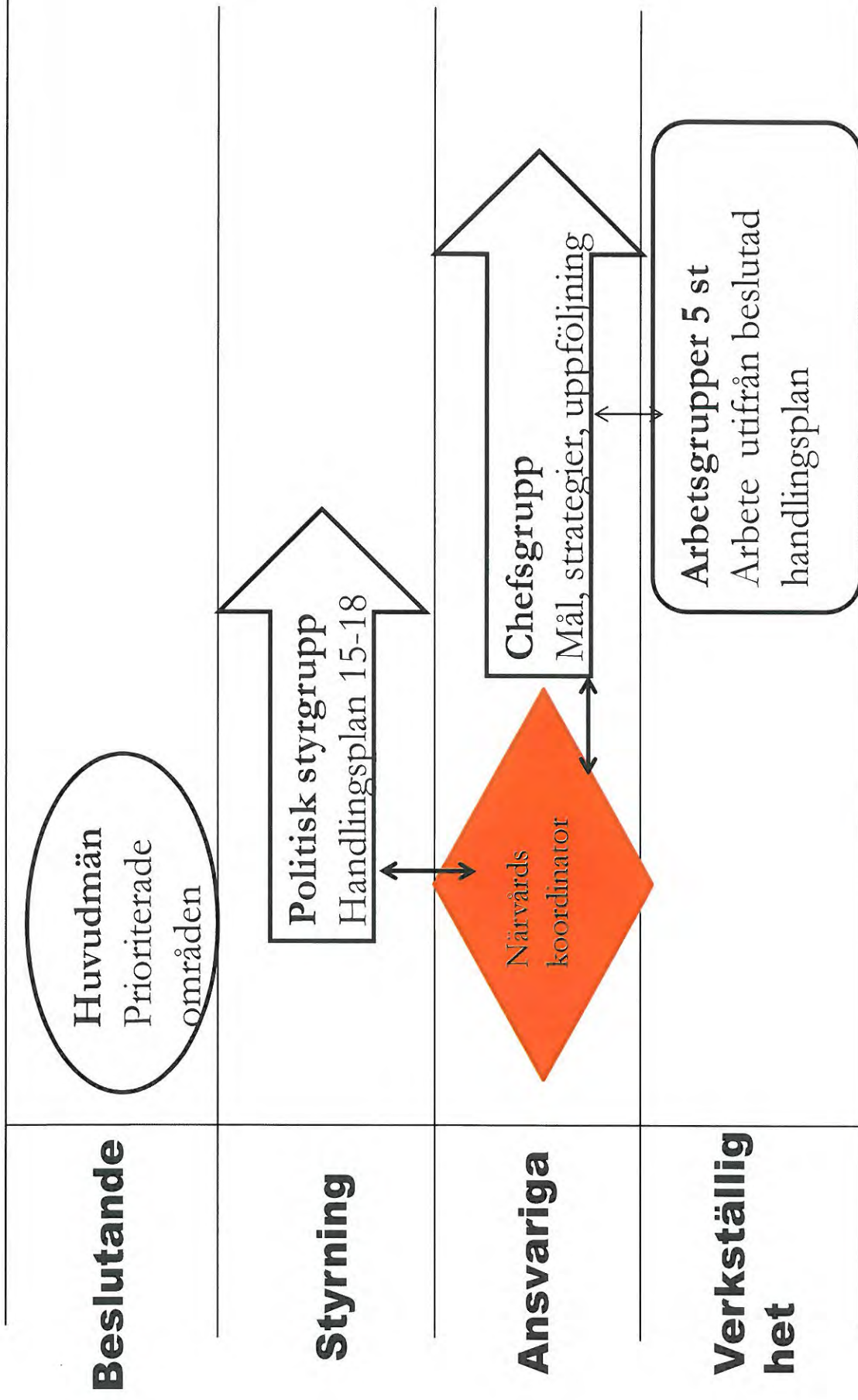
7. Kommunikationsplan 2016-2018

- Information om syfte, insatser, målgrupper har stor betydelse och är en framgångsfaktor för att ta tillvara resurser, öka insikten om närvården i Östhammars kommun.
- Samtliga grupper får uppdraget att inventera behov och föreslå insatser till kommunikationsplan för 2016-2018.
- Förslagen redovisas till politisk styrgrupp i december 2015

Flödesschema för närvårdsarbetet i Östhammar kommun 2015-2018

Fastställd 2015-09-21

Huvudmännen

Överenskommelse dec 2014 för mandatperioden 2015-2018. Utser ledamöter i politisk styrgrupp. Fastställer prioriterade områden att arbeta med.

Chefsgruppen

Skapar underlag för beslut i styrgruppen. Tar fram förslag på mål, strategier och aktivitetsplaner för arbetsgrupperna. Samordnar och följer upp arbetsgruppernas arbete. Ansvarar för omvärldsbevakningen

Närvårdscoordinatorer

Följer upp och stödjer genomförandet av fastställda planer. Sammanställer processer i arbetsgrupperna och rapporterar till chefsgruppen. Samordnar och administrerar chef- och politisk styrgrupp

Politisk styrgrupp

Upprättat handlingsplan för mandatperioden. Fastställda prioriterade områden är:

Närvårdshenhet, Vårdprocess för äldre, Barn och ungdomar, psykisk ohälsa samt beroendefrågor.

Fastställer mål och handlingsplaner.

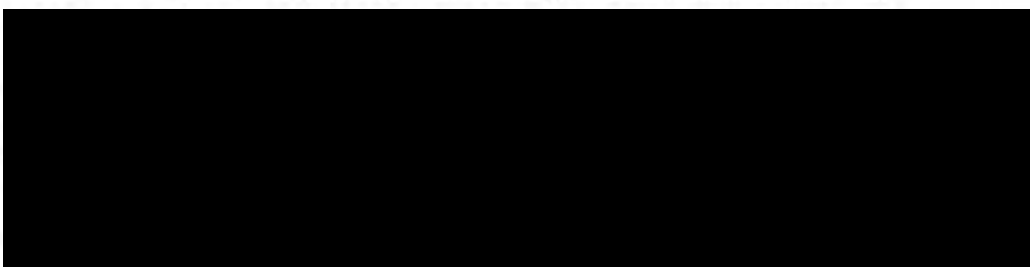
Arbetsgruppen

Genomför beslutade aktiviteter enligt fastställd handlingsplan. Skapar tydliga planer för genomförandet. Rapporterar till chefsgruppen regelbundet.

Rapport till politisk styrgrupp, måndag den 21 september 2015.

Aktiviteten: Samtal med socialnämnden: 14-17 september. område Närvård

Ledamöter i politisk styrgrupp som deltagit vid sammankomsterna:

Socialchef/ sammankallade för chefsgrupp: **Håkan Dahlqvist** i samtliga aktiviteter.

Följande frågor aktualiserades.

Utvecklingsgruppen m.fl. i Alunda har under två år arbetat aktivt för att tillskapa en nyproduktion av en vårdcentral på orten. Nuvarande lokal håller inte måttet för personal, patienter, m.m. lokalen är gammal och utsliten. Överläggningar har hållits med förtroendevalda från landstingsstyrelsen. Kontakter har hållits smed Östhammars kommun/tekniska kontoret för markköp/upplåtelse. Utvecklingsgruppen vädjar om stöd för att "skynda på" processen", då man upplever att man bara står och stampar. Diskussion fördes utifrån innebörden: " Lika vård i hela länet".

Sjukvården (akademiska sjukhuset): Bättre framförhållning önskas, tydligare information till patienter och anhöriga. Brist på förankring.

Varför ska man rehabiliteras i Tierp och inte i Östhammar?

Informerades om möjligheten till samordnad Individuell plan (SIP) i samband med utskrivning från specialistsjukhuset.

Östhammars kommun utgör finskt förvaltningsområde. Frågan ställs om att utveckla informationen av vårdcentralernas växel (när man ska trycka på knappar) även till finska språket.

Redovisades för Landstingets Patientnämnd, riktat till innevånare inom landstingsområdet.

Närvårdsenheten i Östhammar. Beröm för god vård av läkare och personal. Stor betydelse för anhöriga att enheten finns. Redovisades för antalet platser.

